

Овој проект е финансиран
од Европската Унија

ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГОТ НА СУДСКИОТ СОВЕТ И СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ ВО 2025 ГОДИНА

СКОПЈЕ 2025

**ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГОТ НА
СУДСКИОТ СОВЕТ И
СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ
ВО 2025 ГОДИНА**

Скопје, 2025

Издавач:

Коалиција на здруженија на граѓани Сите за правично судење – Скопје

За издавачот:

Дарко Аврамовски - извршен директор на Коалицијата Сите за правично судење

Уредник:

Дарко Аврамовски

Автори:

Ивана Петковска, Лејла Тутиќ

Техничка обработка:

Даниел Митковски

Печатење:

Графохартија

Тираж:

100

Оваа анализа е изработена со финансиска поддршка од Европската Унија. Содржината на документот е целосна одговорност на Коалиција „Сите за правично судење“ и не ги одразува ставовите на Европската Унија.

Проектот е
финансиран од
Европската Унија

СОДРЖИНА

ВОВЕД	1
МЕТОДОЛОГИЈА	2
ОПШТИ ПОДАТОЦИ	4
Институционални промени и клучни именувања	4
Седници и учество на членовите на седници	5
Оцена на дискусиите на седниците на Судски совет	6
Јавност и транспарентност во работењето	6
Постапување на Судскиот совет по претставки од граѓани за работата на судиите и судовите	8
Избор на судии во повисок суд	9
Избор на судии од осмата генерација на слушатели на Академијата за судии и јавни обвинители	10
Избор на претседатели на судови и определување на в.д. претседатели на судови	12
Одлуката на Управниот суд за поништување на изборот на судија на Уставен суд	14
Односот и соработката со други институции	15
ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	17
ИЗБОР НА ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ ВО ПОВИСОКИ ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛСТВА	20
Номинирање на членови и заменици членови во УО при Академија за судии и јавни обвинители	21
Дисциплинска постапка за Мустафа Хајрулахи и Јован Цветановски	22
Расправа и одлучување за годишни извештаи за работа на јавните обвинителства	23
Избор на јавни обвинители	24
Проекција на слободни јавнообвинителски места	27
Постапка против Јавниот обвинител на Јавното обвинителство на РСМ – Љупчо Коцевски	27
Постапка пред Уставен суд на РСМ за оценување на Деловникот за работа на Советот на јавните обвинители	28
ОПШТИ ПОДАТОЦИ ЗА РАБОТАТА НА СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ	29
Седници на Советот на јавните обвинители	30
Динамика на одржување на седници и известување на јавноста	31
Исполнување на услови за одржување на седница	33

Квалитет на дискусија	34
ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	37

ВОВЕД

Коалицијата на здруженија на граѓани „Сите за правично судење“ е формална мрежа на граѓански организации формирана во 2003 година, со основна мисија да го следи почитувањето на човековите права и слободи, а особено стандардите за фер и правично судење, преку континуиран мониторинг, анализа и јавно застапување. Преку своето повеќегодишно дејствување, Коалицијата има за цел да придонесе кон унапредување на владеењето на правото, зајакнување на институционалната отчетност и враќање на довербата на граѓаните во правосудниот систем.

Во рамки на оваа мисија, Коалицијата веќе неколку години по ред спроведува систематски мониторинг на работата на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија, тела кои имаат клучна улога во обезбедувањето на независноста, самостојноста, професионалноста и ефикасноста на судството и јавното обвинителство. Нивната работа директно влијае врз квалитетот на функционирањето на правосудниот систем, но и врз перцепциите на јавноста и нивото на доверба во институциите.

Овој извештај претставува годишен мониторинг извештај за работата на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители за периодот од октомври 2024 година заклучно со септември 2025 година. Во него е дадена сеопфатна анализа на клучните аспекти од нивното работење, вклучително и динамиката на одржување на седниците, квалитетот на дискусиите и одлучувањето, транспарентноста и отчетноста, постапките за избор, унапредување и дисциплинска одговорност, како и односот и соработката со други релевантни институции.

Извештајниот период беше обележан со значајни настани и процеси во работењето на двата совети. Во поглед на Судскиот совет, вниманието беше насочено кон институционалната стабилност, изборот и промените на раководните позиции, постапките за избор на судии и претседатели на судови, како и прашањата поврзани со имплементацијата на препораките на Оценската мисија. Во однос на Советот на јавните обвинители, анализата ги опфаќа постапките за избор и унапредување на јавни обвинители, постапките за утврдување на одговорност, уставно-судските прашања поврзани со неговото работење, како и предизвиците поврзани со транспарентноста и квалитетот на дискусијата при донесување одлуки.

Целта на овој извештај не е само да ги констатира состојбите, туку и преку критички и аргументиран пристап да укаже на системските слабости и предизвици во функционирањето на овие две тела, како и да понуди конкретни препораки за унапредување на нивната работа во рамки на постојните законски надлежности. Преку ваков пристап, извештајот има за цел да придонесе кон зајакнување на институционалниот интегритет, транспарентноста и довербата во правосудниот систем во Република Северна Македонија.

МЕТОДОЛОГИЈА

Работењето на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија веќе неколку години во континуитет е предмет на мониторинг од страна на Коалицијата „Сите за правично судење“. Во рамки на овој извештај, предмет на анализа е работењето на овие две институции во извештајниот период од октомври 2024 година заклучно со септември 2025 година. Мониторингот на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители е спроведен врз основа на унифицирана методологија, специјално развиена и прилагодена за следење на овие тела, имајќи ја предвид нивната улога, надлежности и значење во правосудниот систем. Методологијата овозможува споредливост на наодите, континуитет во следењето и идентификување на трендови во работењето на двата совета низ годините.

Анализата на работата на советите е направена од аспект на почитувањето и примената на два основни принципи: транспарентност, ефикасност и ефективност во работењето. Во рамки на овие принципи, особено внимание е посветено на квалитетот на дискусиите и одлучувањето, отчетноста на членовите, примената на законските и подзаконските прописи, како и практичните ефекти од донесените одлуки.

Најголем дел од податоците беа обезбедени преку директен мониторинг на јавните седници на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители. Мониторингот беше спроведен со физичко присуство на професионални набљудувачи на Коалицијата „Сите за правично судење“, при што за секоја мониторирана седница беше изготвен поединечен извештај кој ги опфаќа сите релевантни податоци согласно применетата методологија. Во текот на извештајниот период беа мониторирани вкупно 27 седници на Судскиот совет и 25 седници на Советот на јавните обвинители. При мониторингот се следеше динамиката на одржување на седниците, присуството и активноста на членовите, начинот на утврдување и дополнување на дневниот ред, квалитетот на дискусиите, образложувањето на одлуките и транспарентноста на процесот на одлучување.

Покрај мониторингот на јавните седници, значаен дел од податоците беа обезбедени и преку анализа на јавно достапни документи, објавени на официјалните веб-страници на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители. Овие документи вклучуваат одлуки, записници од седници, соопштенија за јавноста, годишни извештаи и други релевантни материјали поврзани со нивното работење. Дополнително, податоците кои не беа јавно достапни беа обезбедени преку поднесување на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер, во согласност со релевантната законска рамка. Овој механизам беше користен со цел да се добијат целосни и проверливи информации неопходни за соодветна и аргументирана анализа.

Како составен дел од методологијата, беше спроведена и анализа на релевантните позитивни прописи, односно законски и подзаконски акти кои директно или индиректно го уредуваат работењето на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители. Оваа анализа овозможи споредување на нормативната рамка со практиката и идентификување на отстапувања, недоследности и потенцијални правни дилеми.

Преку ваквиот методолошки пристап, извештајот има за цел да даде реална и аргументирана слика за функционирањето на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители во извештајниот период, како и да отвори прашања за нивната способност ефективно да ја исполнуваат својата улога во заштитата на независноста и интегритетот на правосудниот систем.

ПРВ ДЕЛ

**ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА
НА СУДСКИ СОВЕТ
ВО 2025 ГОДИНА**

ОПШТИ ПОДАТОЦИ

Институционални промени и клучни именувања

Претседателската позиција на Судскиот совет почна да се разнишува уште во 2022 година и истото продолжи се до 2025 година. Последен претседател на Судски совет кој целосно го завршил својот мандат од 2 години беше судијата Киро Здравев во периодот 2018-2020 година. Од 2020 година, па до ден денес ниту еден претседател на Судскиот совет не го заврши својот мандат од 2 години целосно. Овие тектонски случувања во Судскиот совет оставија голема дамка на впечатокот на јавноста за професионално работење на ова тело. Хронолошки гледано, во 2022 година тогашната претседателка на Судскиот совет се повлече од функцијата со образложение дека постојат влијанија на судско бизнис елити врз Судскиот совет, па откако на нејзино место беше избрана нова претседателка истата беше незаконски разрешена од функцијата со одлука на Судскиот совет по што Управниот суд донесе одлука со која го поништи нејзиното разрешување и повторно ја вратија на позицијата претседател на Судски совет. Но, иако ја презема повторно позицијата претседател, Весна Дамева во декември 2024 година поднесе оставка од позицијата. Па така, во јануари 2025 година на оваа позиција беше избран судијата Александар Камбовски како единствен кандидат за претседател на Судскиот совет на РСМ.

Што се однесува пак до заменик претседателот на Судскиот совет, во јуни 2025 година откако му заврши мандатот на судијата Ханиф Зендели на негово место беше избран судијата Аритон Ала кој што е еден од последните членови на Судскиот совет избран на непосредни избори од страна на судиите од Апелационото подрачје Скопје.

Што се однесува пак до составот на Судскиот совет, во декември 2024 година, судството вршеше избор на 2 члена на Советот од редот на судиите и тоа за апелационите подрачја Скопје и Штип. Па така беа избрани судиите Аритон Ала и Данка Ристова како членови на Советот со мандат од 6 години. Она што остави впечаток при овој избор е заинтересираноста на судиите од апелационото подрачје Штип за местото во Судскиот совет за кое се имаа пријавено 5 кандидати. Ова е особено интересен податок со оглед дека на последните неколку избори за членови на Судскиот совет од редот на судиите речиси и да немаше повеќе од 2 кандидати кои изразиле желба да станат дел од Судскиот совет. Имено, во овој дел мора да се напомене позитивниот пристап на Судскиот совет кон транспарентното работење бидејќи јавно беа објавени биографиите на кандидатите на веб страната на Советот што е и една од препораките дадени од страна на Оценската мисија.

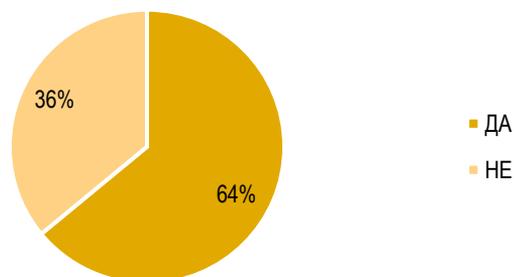
Освен изборот на нови членови на Судскиот совет, она што остави свој белег во 2025 година е интерпелацијата која беше поднесена за членовите на Судскиот совет кои не се од редот на судиите, односно оние три членови кои се избрани од Собранието на РСМ и двата членови предложени од страна на Претседателот на државата. Интерпелацијата за овие пет члена на Советот беше поднесена од страна на пратениците од вледијачкото мнозинство во Собранието. Во февруари 2025 година интерпелацијата беше поднесена со образложение дека членовите на Советот поради негрижа односно нарушување на угледот на судиите и загрозување и нарушување на довербата на граѓаните кон судството и на целиот правосуден систем во целина. Интересно и несфатливо е тоа што интерпелацијата што е поднесена за секој член поединечно, сепак е со истото образложение за работите кои ги презеле. Дури користени се идентични дејствија и реченици во интерпелациите за сите членови на Советот без разлика што дел од нив во тоа време биле претседател и заменик претседател на Судскиот совет. По изгласаните интерпелации, заклучокот на Собранието кој што беше донесе се однесува на тоа

дека овие членови на Советот го губат легитимитетот да учествуваат и одлучуваат во работата на Судскиот совет. Иако имаше прозивања од страна на Владата на РСМ дека членовите на Советот треба да се поднесат оставки како резултат на изгласаната интерпелација, сепак до овој момент ниту еден член не си поднесе оставка, а на еден член му заврши и 6 годишниот мандат. Во конкретниот случај, ова правно прашање отвори многу дилеми во јавноста дали може да биде покрената интерпелација на членовите на Судскиот совет. Интерпелацијата како алатка му служи на Собранието да може да врши надзор и контрола над работата на јавните функционери кои се избрани од страна на Собранието. Согласно членот 72 од Уставот на РСМ, како и членот 47 од Деловникот на Собранието на РСМ, јасно укажуваат дека со интерпелацијата, покрај Владата и нејзините поединечни членови, можат да бидат опфатени и сите други носители на јавни функции, па така со ова се решава дилемата дали може да биде поднесена интерпелација и на членовите на Судскиот совет. Понатаму, со оглед дека Судскиот совет во последните 3 години е разбрануван во јавноста со случувањата, особено со насилното разрешување на претседателката Весна Дамева во 2023 година оваа интерпелација би можеле да кажеме дека е задоцнето се случи во 2025 година. Меѓутоа не смее да се занемари фактот дека Собранието на РСМ не може да ги разреши членовите на Судскиот совет преку интерпелацијата.

Седници и учество на членовите на седници

Во извештајниот период од 01.10.2024 заклучно со 30.09.2025 година, Судскиот совет на РСМ има одржано вкупно 27 седници што е намалување на трендот на одржување на седници споредбено со минатиот извештај во кој ист временски период беа одржани 39 седници. За поздравување е фактот што од овие 27 седници само 2 седници биле од итен карактер, додека пак останатите седници се закажувани како редовни седници. Но, иако Деловникот предвидува дека седниците се закажуваат 7 дена пред нивното одржување сепак можеме да нотираме дека вакво навремено соопштение е објавено само за 8 седници, додека пак за 17 седници соопштението е објавено за помалку од 7 дена, односно најчесто 6 дена, а во исклучителни ситуации и 4 или 5 дена.

Што се однесува до прашањето колку членовите на Судскиот совет активно се вклучуваат во креирањето на дневниот ред за седницата, се забележува дека во две третини од седници членовите на Судскиот совет предлагале нова точка на дневниот ред односно истиот да се дополни или пак побарале измена на истиот што укажува на фактот дека во овој дел членовите на Судскиот совет се проактивни и учествуваат во креирањето на дневниот ред.

Дали предложениот дневен ред е дополнет и изменет по предлог од друг член?

Во однос на присуството на седниците на членовите на Судскиот совет, во овој извештаен период е нотирано дека Судскиот совет во полн состав односно со присуство на членовите со право на глас, настрана на Министерот за правда и претседателот на Врховниот суд на РСМ одлучувал на 13 седници, додека пак на 14 седници отсутствувал одреден член од Советот поради здравствени причини или поради користење на годишен одмор.

Оцена на дискусиите на седниците на Судски совет

И оваа година, Коалицијата од следењето на работата на седниците го следеше квалитетот на дискусијата која се води од страна на членовите на Судскиот совет. Она што загрижува, а што неколку пати е алармирано од страна на Коалицијата е дека квалитетот на дискусијата и аргументите кои ги користат членовите на Судскиот совет не е на завидно ниво, напротив постои општа слабост на аргументацијата односно речиси на сите седници се забележува недостаток на јасни, конкретни и релевантни аргументи. Аргументацијата која ја користат членовите на Советот е најчесто генеричка, стереотипна и се повторува од страна на речиси сите членови на Советот особено при образлагање на гласовите за избор на судии во повисок суд. Многу често се забележува дека отсутствува индивидуализација на образложенијата и објаснувањата на одлуките кои се донесени. Можеме да забележиме дека дискусиите на седниците на Судскиот совет најчесто се сведуваат на формални реченици, лични познавања и уверувања што може да укажува на субјективност во пристапот. За жал речиси и да не се среќава објективна анализа поткрепена со податоци и информации. Во овој дел мора да напоменеме и дека членовите на Судскиот совет имаат недоволно развиени вештини за дебатирање и аргументација на своите ставови. Тоа што членовите на Судскиот совет имаат недоволно вербални и реторички вештини директно влијае на квалитетот на дискусијата на седниците. Воедно, се забележува и дека дел од членовите на Советот воопшто не се ни впуштаат во најголемиот дел од дискусиите и се пасивни на седниците што укажува на тоа дека истите се целосно незаинтересирани и не го изразуваат својот став за конкретните точки од дневниот ред.

Јавност и транспарентност во работењето

Јавното и транспарентно работење на државните институции е клучен сегмент како граѓаните би биле информирани за функционирањето на државниот систем, но исто така се овозможува и надзор и отчетност врз работата на јавните функционери за позицијата за која се избрани како и на работата на институцијата. Во изминатата година беше констатирано дека во Судскиот совет се забележува тренд за зголемување на транспарентноста и отчетноста во однос на известувањата кои се објавуваат за одржување на седниците како и известувањата со сите одлуки кои биле донесени од страна на Советот на самата седница. Освен овие известувања, Судскиот совет продолжи и понатаму да ги емитува седниците во живо на интернет канал и истите се достапни и може да ги следат сите граѓани. Ваквиот континуиран пристап на транспарентност е за поздравување кој треба да продолжи и понатаму дословно да се применува во работата на Судскиот совет. Друг позитивен аспект, за кој Коалицијата претходно неколку пати има нотирано дека Судскиот совет треба да го имплементира, а започна да се применува од оваа година е достапноста на јавноста за тоа кој член на Советот како гласа на седниците. Па така, во Судскиот совет е поставен екран на кој се прикажува име и презиме на членовите на Советот и каков е нивниот глас (ЗА или ПРОТИВ) за одлуките кои ги носат. Ова претставува позитивен чекор кон подобрување на транспарентноста, особено што во изминатите извештаи за работата на Советот беа констатирани ситуации во кои има различно гласање од дискусијата која била по одредена точка како и тоа дека во неколку наврати имало различно

гласање од страна на членовите на Советот кога се гласало електронски без пристап до податоците кој како гласал и со кревање на рака.

Друг аспект на транспарентноста кој е многу важен за Судскиот совет да остави впечаток на професионална институција е ангажирањето на портпарол за односи со јавноста. Како и минатата година, така и оваа со жал можеме да констатираме дека Судскиот совет се уште нема вработено лице за односи со јавноста. Можеби навидум изгледа како позиција која можеби и не е премногу потребна со оглед дека редовно се објавуваат соопштенија и слично, но оваа позиција и те како е потребна за професионална комуникација со медиумите, граѓанските организации и слично особено во кризни ситуации предизвикани од различни случувања. Оттаму, следејќи ги препораките на Оценската мисијата, можеме да нотираме дека оваа препорака не е исполнета, а додека пак што се однесува до Комуникациската стратегија која беше изработена и усвоена од страна на Судскиот совет во јуни 2024 година, повторно ќе констатираме дека и оваа стратегија ќе остане заборавена во фиоките на Судскиот совет како и останати програми и стратегии кои се усвоени, но не се имплементирани.

Доколку подлабински се осврнеме на препораките на Оценската мисијата и и комуникациската стратегија можеме да видиме дека речиси и да нема спроведено активности и чекори кои се предвидени во истата. Во самата стратегија е предвидено дека Судскиот совет ќе се заложат да го зајакне транспарентното работење преку организирање и одржување на брифинзи со новинари, отворени денови за граѓани, отворање на социјални мрежи за поедноставена комуникација со граѓани, организирање на различни едукативни модули за стручната служба на Советот и слично што за жал ниту еден чекор од овие не е имплементиран. Што се однесува до соработката со граѓанскиот сектор, Судскиот совет во комуникациската стратегија има предвидено дека на седница ќе се разгледуваат извештаи и препораки од граѓанските организации кои ја следат работата на Судскиот совет, но досега ниту еднаш како точка на дневен ред не бил ставен ваков извештај. Исто така, во 2024 година Судскиот совет направи измена на Деловникот на Судскиот совет, конкретно во чл.16 предвиде дека на седницата на Советот на која се разгледува и усвојува Годишниот извештај ќе бидат поканети да присуствуваат и претставници на Здружението на судии и граѓански организации што ја следат работата на Судскиот совет како би можеле да дадат придонес кон истиот. Но, за жал повторно ќе нотираме дека Судскиот совет на 521-та седница одржана на 30.04.2025 година како точка на дневен ред беше ставен Годишниот извештај за работата на Судскиот совет на Република Северна Македонија во 2024 година, а на таа седница не беа поканети претставници на Здружението на судии и граѓанските организации што остава впечаток дека ваквите чекори за подобрување на транспарентното работење остануваат само про форма на хартија, а во практичното работење на Советот не се имплементираат. Оттаму, иако можеме да нотираме дека *de jure* препораките на Оценската се исполнети во овој дел, сепак *de facto* истите не се имплементирани и не даваат позитивни резултати во работењето на Судскиот совет. Имплементацијата на различни стратегии и документи кои се усвоени е клучната за да можеме да нотираме дали има унапредување во работата на Судскиот совет. Ваквиот досегашен пристап ако продолжи со иста динамика и понатаму, нема да можеме да кажеме дека дава позитивни резултати иако се потрошени ресурси за подготовка на истите.

Друг аспект кој вреди да се спомене оваа година, а се појави на 2 седници е тоа што дел од членовите на Судскиот совет реагираа на тоа што дел од излагањето кое го имале на седниците по одредена точка не е дел од видео снимката која е објавена на интернет каналот па со тоа немало можност во јавноста да се чуе нивниот став по одредено прашање. Иако можеби станува збор за технички проблем со снимањето на седницата, сепак како прашање кое беше

покренато од страна на членовите на Судскиот совет заслужи внимание бидејќи сепак не беше даден конкретен одговор за тоа зошто отсуствува дел од снимката од конкретните седници.

Постапување на Судскиот совет по претставки од граѓани за работата на судиите и судовите

Граѓаните на Република Северна Македонија може да ја користат законската можност која ја имаат на располагање, а тоа е да поднесуваат претставки до Судскиот совет за работата на судиите и судовите. Преку овој механизам се овозможува да се врши контрола и надзор над работата на судството. Така секој граѓанин кој има судски процес и смета дека треба да добие заштита на своите права доколку постојат околности кои укажуваат на тоа дека одреден судија истите му ги нарушува може да се обрати до Судскиот совет со претставка. Последните 4 години од мониторингот на овој сегмент од работата на Судскиот совет укажува на тоа дека најголем дел од претставките на граѓаните се неосновани бидејќи истите најчесто поднесуваат претставки со жалбени наводи незадоволни од донесената пресуда на судот за што Судскиот совет не е надлежен да постапува. Оттаму, во овој дел потребно е Судскиот совет да направи напори за информирање и на некој начин едукација на граѓаните за што конкретно истите можат да поднесат претставка. Моменталниот пристап на Судскиот совет при постапување по претставките може да создаде впечаток дека Советот ги штити судиите наместо да постапува во интерес на јавноста. Со оглед дека во изминатиот период се случува и граѓаните кои поднеле претставка да присуствуваат на седницата кога се одлучува по истите, неспорно се забележува дека членовите на Судскиот совет многу подетално ги образлагаат причините за одбивање или усвојување на претставката. Но, проблематичен е делот за останатите претставки за кои речиси и нема дискусија од останатите членови, а доколку ја има истата речиси секогаш се води по ист шаблон, а заклучоците најчесто се дека Советот не е надлежен или нема доволно докази, дури и кога постои основа за сомневање на пропуст. Друг предизвик кој очигледно го имаат поголем дел од членовите на Советот е начинот на кој претставките се реферираат на седница. Дел од членовите на Советот претставките ги реферираат премногу детално, со речиси читање на целиот текст на претставката, додека пак дел од членовите на Советот истите ги реферираат кратко, со мал број на информации за што јавноста не може конкретно да се запознае со теоријата на граѓанинот што ја поднел претставката. Па така имаме две крајни ситуации кои оставаат впечаток на неподготвеност на членовите на Советот за соодветно сумирање и презентација на информациите содржани во претставката. Во тој контекст, потребно е Советот да го воедначи пристапот кон реферирање на претставките кој ќе биде прецизен, јасен и разбирлив за јавноста, но иста така ќе биде и ефикасен во работењето на Советот. На крајот, мора да го поставиме прашањето, што понатаму со претставките кои се усвоени како основани? Судскиот совет нема разработено механизам со кој ќе ја известува јавноста или пак странката која ја поднела претставката какви чекори ќе преземе Судскиот совет доколку претставката е прифатена и кои се резултатите од истата. Фрапантен податок кој беше забележан на седниците на Судскиот совет при одлучување за претставките е тоа што дел од членовите на Советот во дискусијата наведуваат дека граѓаните се во право со наводите на претставката (како на пример недоставување на судски одлуки навремено, каде се случувало граѓаните и по речиси 9 месеци да ја чекаат изработката на пресудата), но истата ја одбиваат како неоснована знаејќи дека судијата постапил спротивно на законот. Ваквото контрадикторно постапување остава сомнежи дека Судскиот совет ги штити судиите и овој механизам кој го имаат граѓаните не дава резултати. Пристапот на членовите на Советот, да признаваат пропусти во работењето на судиите, а да не ги претворат забелешките во формални барања за утврдување на одговорност на судија, ја нарушува репутацијата на работата на Судскиот совет.

Избор на судии во повисок суд

Една од надлежностите на Судскиот совет што секогаш е во фокусот на јавноста е изборот на судии во повисок суд. Во текот на овој периодичен извештај Судскиот совет изврши избор на 2 судии во Апелациониот суд Гостивар, 3 судии во Апелациониот суд Штип, 4 судии во Апелационен суд Битола, 10 судии во Апелациониот суд Скопје и 3 судии во Врховниот суд на Република Северна Македонија. Она што може да се нотира е дека за дел од овие избори, како на пример изборот на судии во Апелациониот суд Скопје огласот беше објавен во 2023 година и постапката траеше речиси 2 години што е навистина долг процес на кој во иднина Судскиот совет треба да внимава и да ги спроведува постапките ефикасно и во побрз временски период како би се овозможила и правна сигурност на судиите кои конкурирале на огласите. Она што повторно наидува на негативни критики е тоа што Судскиот совет се уште не ги објавува јавно ранг листите на кандидати со бодови што впрочем е и една од препораките на Оценската мисија. Во тој контекст, можеме да констатираме дека оваа препорака не е спроведена во работењето на Судскиот совет и по поминати 2 години од дадените препораки. Што се однесува пак до образложението на гласовите на членовите на Судскиот совет суштински не се разликуваат од претходните избори кои биле спроведени и не е констатирано подобрување на аргументацијата на членовите при образлагање на својот глас. Аргументацијата на членовите често е генеричка, стереотипна и повторувачка, без суштински анализи или индивидуализирани објаснувања за секој кандидат поединечно при носење на одлуките. Исто така констатирано е дека членовите на Судскиот совет користат исти образложенија на својот глас на пример доминираат површни фрази како: „искусен“, „професионален“, „покажал добри резултати“, „лично го познавам“, „судија со интегритет“ без повикување на конкретни показатели или објективни критериуми. Користењето на исти образложенија на речиси сите седници при избор на судии во повисок суд укажува на тоа дека дискусиите се само формалност. При образлагање на гласовите, особено загрижува кога членовите на Судскиот совет треба да го образложат гласот против. Констатирано е дека во неколку случаи, членовите што гласале против не дале содржајни објаснувања, туку само општи изјави како на пример дека други кандидати биле подобро оценети во усното изразување, дека наредните два кандидати се подобри и слично. Најзагрижувачко во овој дел е едно образложение на член на Советот кој има наведено дека има да каже зошто го дала таквиот глас, но ќе го задржи за себе од причина да не се впушти во нешто друго и да не биде погрешно разбрана што само по себе значи дека членот на Советот не сака во јавност да го образложи гласот против судијата која што го дала. Во делот на образложенијата на гласовите, можеме само еден позитивен пример на соодветно и аргументирано образлагање на гласот можеме да нотираме, а тоа е судијата Џенета Бектовиќ како член на Советот. Имено, овој судија, јасно и аргументирано, поткрепена со докази ја образлага својата одлука со конкретни информации за стручноста и работата на кандидатите како и се осврнува детално на секој кандидат поединечно за искуството, по какви предмети истиот постапувал и сл. Во продолжение накратко ќе се осврнеме на изборот на судии за секој суд поединечно.

При изборот на 2 судии во Апелациониот суд Гостивар, на огласот се имаат пријавено 6 кандидати, но 1 кандидат ја повлекол пријавата по што на конечната ранг листа има 5 кандидати. Судскиот совет донесе одлука да бидат избрани првите 2 најдобро рангирани судии од ранг листата и Судскиот совет не отстапи од конечната ранг листа.

При изборот на 3 судии во Апелациониот суд Штип, на огласот се имаат пријавено 6 кандидати, но Судскиот совет на 1 кандидат му ја има отфрлено пријавата бидејќи била некомплетна, а 1 кандидат бил избран за судија на Апелационен суд Штип по друг оглас, па така на конечната ранг листа има 4 кандидати од кои 3 се избрани.

При изборот на 4 судии во Апелациониот суд Битола, на огласот се имаат пријавено 5 кандидати, а при гласањето беа избрани 3 судии и тоа прво, второ и четвртотрангиранитот.

При изборот на 10 судии во Апелациониот суд Скопје, за кривична област беа избрани првите 4 рангирани кандидати. Во овој дел интересен е податокот дека при гласањето еден член на Советот гласаше ЗА, додека при гласањето од бадентеровото мнозинство истиот член на кандидатот му даде глас ПРОТИВ. За граѓанската област пак не беше почитувана ранг листата, односно трето и четвртотрангираните на ранг листата не беа избрани бидејќи веќе биле на други функции па со тоа Советот заклучи дека самите си го направиле изборот. Потоа дел од судиите не добија мнозинство гласови, бидејќи еден член на Советот побара да се почитува правичната застапеност на заедниците. Па така, иако имаше укажувања дека тоа треба да се почитува кога 2 кандидати имаат исти бодови, а не да се прескокнуваат кандидатите со повисоко бодови за да се стигне до кандидатот од друга етничка припадност. Во таа насока, наредните 4 кандидати редоследно на ранг листата не добија мнозинство гласови, односно беше избран кандидатот со помалку бодови на ранг листата но од друга етничка припадност.

На крајот, при изборот на судии во Врховниот суд на РСМ, огласот беше објавен за избор на 3 судии во кривична област и 3 судии во граѓанска област. За кривичната област беа пријавени само 2 кандидати, судии од Апелациониот суд Скопје и истите беа избрани. Додека пак за граѓанската област за објавени 3 судиски места беа пријавени 4 кандидати. При одлучување, во Судскиот совет се појави дилема дали треба да се бираат судии и за оваа област или треба да се поништи огласот и да се распише нов бидејќи има пречки за избор на одредени судии на ранг листата. Иако јавно не се објавени податоците, сепак во овој дел се мисли на тоа што против второ и третотрангираните судии покрената е постапка за утврдување на одговорност кој се уште не е правосилно завршена. По ова се отвори дискусија каде преовладуваа аргументи дека овој оглас е отворен веќе 2 години и потребно е да се направи избор, но и аргументи дека не може објективно да се одлучува. На крајот Советот одлучи да продолжи со изборот при што ја избра само првотрангираната судија од ранг листата додека останатите кандидати не беа избрани.

Избор на судии од осмата генерација на слушатели на Академијата за судии и јавни обвинители

Во февруари 2025 година, беа доделени уверенијата од страна на Академијата за судии и јавни обвинители на 97 слушатели на Академијата, односно идни судии и јавни обвинители. Оваа генерација ја започна почетната обука во 2022 година, а по поминати сите фази на обуката и положениот завршен испит сите слушатели добија двојна диплома како би можеле да конкурираат на огласите за судија или јавен обвинител. Оттаму, Судскиот совет на 514-тата седница одржана на 06 февруари 2025 година донесе одлука за објавување на оглас за избор на судии во основните судови и тоа: 4 судии на Основен суд Прилеп; 1 судија на Основен суд Велес; 1 судија на Основен суд Кавадарци; 1 судија на Основен суд Струга; 4 судии на Основен суд Битола; 3 судии на Основен суд Штип; 1 судија на Основен суд Струмица; 3 судии на Основен суд Куманово, 1 судија на Основен суд Делчево; 1 судија на Основен суд Струмица, 1 судија на Основен суд Крива Паланка; 2 судии на Основен суд Гевгелија; 1 судија на Основен суд Свети Николе; 1 судија на Основен суд Кочани; 5 судии на Основен суд Гостивар; 1 судија на Основен суд Кичево; 2 судии на Основен суд Охрид; 4 судии на Основен суд Тетово; 6 судии на Основен кривичен суд Скопје и 6 судии на Основен граѓански суд Скопје или вкупно 50 судиски места кои што Судскиот совет на Република Северна Македонија ги доставил до Академијата за судии и јавни обвинители кога оваа генерација започнувала со обука. Првиот избор на овие судии беше направен на 517 тата седница одржана на 10 март 2025 година. Во

овој дел мора да го наведеме фактот дека ранг листата на кандидатите за ниту еден суд не беше јавно објавена, а на седницата од страна на претседателот на Комисијата за спроведување на огласот беше наведено конкретно дека за Основниот граѓански суд и Основниот кривичен суд заинтересираноста на кандидатите е поголема за предвидените места, но на седницата беа наведени само 6 кандидати од ранг листата. Ваквата констатација на седницата пројави сомнеж во постапувањето на Судскиот совет, па така Коалиција „Сите за правично судење“ преку слободен пристап до информации од јавен карактер од Судскиот совет ја побара конечната ранг листа. Во тој контекст фрапантен е податокот дека на оваа ранг листа за Основниот граѓански суд Скопје се рангирани 15 кандидати, а во дополнителна табела 5 кандидати се издвоени како припадници на заедниците кои не се мнозинство во РСМ. Додека пак за Основниот кривичен суд Скопје се рангирани 14 кандидати, а а во дополнителна табела 8 кандидати се издвоени како припадници на заедниците кои не се мнозинство во РСМ. Ваквиот пристап на Судскиот совет отвора неколку дилеми на кои детално ќе се осврнеме. Најпрво, останува дилема и нејасно зошто Судскиот совет не ја презентираше јавно целосната ранг листа, туку претседателот на Комисијата само наведе 6 кандидати за секој суд поединечно кои потоа истите беа избрани. Транспарентното и отчетно работење на Судскиот совет не се оценува само преку објавување на соопштенија и известувања на веб страната на Советот, суштинската транспарентност токму во овие ситуации треба да биде на високо ниво доколку Советот навистина има волја да работи отчетно пред граѓаните. Друг проблематичен аспект е тоа што ранг листата е поделена на 2 дела за еден суд во кој кандидатите кои се припадници на заедниците кои не се мнозинство во РСМ се посебно издвоени. Контрадикторноста на ваквото постапување на Судскиот совет може да се види од самиот документ во кој се содржани сите ранг листи за основните судови каде се бирале судии каде оваа поделба е направена само за основните судови во Скопје, но не и останатите. Дополнително, Законот не предвидува двоене на судиите по етничка припадност при подготовка на ранг листите што впрочем може да се види и од праксата на Судскиот совет при избор на судии во повисок суд каде има единствена ранг листа по бодови на кандидати. Всушност, правичната застапеност на заедниците се прави при уписот на Академијата за судии и јавни обвинители каде законски се регулирани квотите за заедниците. При изборот на судии, како што предвидува и член 47 став 1 од Законот за Судски совет кој нагласува дека Советот избира судија на основен суд од листата на кандидати, доставена од Академијата за судии и јавни обвинители што се јавиле на огласот, земајќи ги предвид годината на завршување на обуката и постигнатиот успех, како и резултатите од спроведеното интервју од страна на Советот при што треба да ја запази правичната застапеност на заедниците кои не се мнозинство во РСМ, но во ниту еден случај не е наведено дека потребно е да се прават две паралелни ранг листи. Ваквиот пристап е навистина спорен, што наведува на фактот дека доколку Судскиот совет продолжи со ваквиот пристап при изготвување на ранг листите истите можат да бидат предмет на оценување на уставноста и законитоста пред Уставниот суд на РСМ. На крај, анализирајќи ја ранг листата, можеме да забележиме дека истата не е целосно испочитувана при изборот на судии и направени се отстапки, односно избрани се судии со помалку бодови на ранг листа. Овој пристап на Судскиот совет загрижува, особено намерата да не се обзнани истото во јавноста.

На 521-та седница одржана на 30 април 2025 година, по објавениот оглас и спроведената постапка Судскиот совет избра 2 судии во Основен суд Велес, 1 судија во Основен суд Струга, 7 судии во Основен граѓански суд и 9 судии во Основен кривичен суд. Со овој избор Судскиот совет излезе надвор од утврдената бројка што ја има дадено во Академијата за судии и јавни обвинители при започнување на новата генерација. Судскиот совет избра вкупно 68 судии од 97 кандидати на Академијата, иако имаше утврдена бројка за потреба од 50 судии. Меѓутоа

околу ова прашање, подетално ќе се осврнеме во главата за односот и соработката на Судскиот совет со останатите институции во државата.

Избор на претседатели на судови и определување на в.д. претседатели на судови

Согласно член 51 од Законот за Судскиот совет на РСМ, Советот има надлежност да избира претседатели на судови од пријавените кандидати судии на огласите кои се објавуваат од страна на Судскиот совет. Поконкретно оваа постапка Судскиот совет ја има регулирано со подзаконски акт, односно со Правилникот за начинот на формирање на комисија за проверка на исполнетоста на условите и критериумите за избор на претседател на суд¹. Па, така Судскиот совет на седница по пат на ждрепка формира комисија во состав од 3 члена од редот на членовите на Советот со право на глас од кои два се од редот на судиите и еден член избран од Собранието на РСМ. Оваа комисија е надлежна да ја спроведе постапката, односно ја проверува навременоста на документите на кандидатите, ја разгледува програмата, спроведува психолошки тест и тест за интегритет, организира проверка на практична работа со компјутери, спроведува интервју на кандидатите и на крајот подготвува Извештај со предлог листа на кандидати кои ги доставува до Советот. Во контекст, на интервјуата кои комисијата ги спроведува, мора да се напомене позитивната практика на Судскиот совет, а тоа дека дека редовно се објавуваат соопштенија на веб страната на Советот со податоци за времето и местото кога ќе се одржи интервјуто како би можела јавноста да биде навремено известена и да може да ги следи истото. Но не може да се занемари фрапантниот податок кој го доби Коалиција „Сите за правично судење“ при поднесување на барање за слободен пристап до информации од јавен карактер со кој ја побара снимката од интервјуата спроведени со кандидатите за претседател на Врховниот суд на РСМ. Барањето беше одбиено со образложение дека Судскиот совет не располага со аудио снимка ниту со записник од спроведените интервјуа иако од претставник на Коалицијата кој присуствуваше на интервјуата е нотирано дека Комисијата која го спроведуваше интервјуто пред да започне истото ги опомена кандидатите дека интервјуто ќе се снима.

Оттаму, Коалицијата редовно ги следеше интервјуата со кандидатите за претседатели на судови. Она што можеме да го истакнеме за сите интервјуа, без разлика на составот на комисиите односно дали преовладувале исти членови или се ротирале е тоа дека прашањата кои биле поставувани на кандидатите биле речиси идентични и тоа начесто се однесувале на тоа како ќе работата на зголемување на транспарентноста на судовите, како ќе се справуваат со притисоци и корупција, на кој начин ќе ги менаџираат меѓучовечките односи и тимската работа како и каква комуникација ќе воспостават со јавноста и што ќе преземат за подобрување на перцепција за судството. Кандидатите пак, мора да напоменеме дека покажуваат одреден степен на трема, несигурност при одговарање на прашањата, а во одредени исклучителни ситуации дури и непознавање на законските надлежности на судовите и Судскиот совет. Кандидатите најчесто истакнуваат дека во своите програми ја опфаќаат транспарентноста, соработката со медиумите и јавноста како и ажурноста на судот и совладување на приливот на предмети. Исто така, најчесто истакнуваат дека најголемиот предизвик за менаџирање би бил недостатокот на човечки ресурси во судовите. Тоа што ми би можеле да го сумираме од овие интервјуа е дека квалитетот на кандидатите е нерамномерен, дел од нив покажуваат капацитет за менаџирање и визија, додека пак други кандидати се соочуваат со недостаток на познавање и самодоверба. Исто така, од одговорите на кандидатите можеме да заклучиме дека сите

¹ Правилникот на Судскиот совет е заведен под број 01-584/1 од 13 март 2023 година

кандидати ја нагласуваат транспарентноста како приоритет, но ретко даваат конкретни чекори како ќе ја постигнат. Поради ова неопходно е да се преземат чекори од страна на Судскиот совет за подобрување на процесот на спроведување на интервјуата, но и за подобрување на компетентноста на кандидатите при кандидирање на ваква позиција. Во овој извештаен период, Судскиот совет има донесено одлука за избор на претседатели на судови и тоа на Вишиот управен суд, на Основниот суд Велес, на Основниот суд Струга, на Основен суд Струмица, на Апелационен суд Битола, на Основен суд Гевгелија, на Основен суд Кавадарци, на Основен суд Кочани, на Апелационен суд Гостивар, на Основен суд Кратово, на Основен суд Крушево, на Врховниот суд на РСМ, Основен суд Охрид и на Основен кривичен суд Скопје.

Во овој дел од извештајот, ќе се осврнеме и на тоа какво е постапувањето на Судскиот совет при определување вршител на должноста претседател на судот. Имено, членот 89 од Законот за судовите² предвидува дека во случај на разрешување или престанок на мандатот на претседателот на судот, до избор на нов претседател на судот, Судскиот совет на Република Северна Македонија од редот на судиите во судот определува вршител на должноста претседател на судот кој во последната година е оценет со највисока позитивна оцена и во однос на останатите судии има добиено најголем број бодови. Во овој период, Судскиот совет во неколку наврати определуваше вршител на должноста претседател на судот и тоа на Основен суд Берово, Основен Суд Кочани, Апелационен суд Гостивар, Врховниот суд на РСМ, Основен суд Кратово, Основен суд Охрид, Основен суд Гостивар, Основен суд Дебар, Основен суд Свети Николе и Основен кривичен суд Скопје. Со оглед дека во 10 судови Советот има определено вршител на должноста, очигледно е дека Судскиот совет не го спроведува навремено постапките за избор на претседател на судот и истите траат подолго од тоа што истите сметаат дека би го завршиле. Во овој дел се забележува особена контрадикторност и невоодначеност во постапувањето на Судскиот совет при определување на вршител на должноста. На пример, за вд претседател на Основен суд Кочани од страна на координаторот на Основен суд Кочани бил предложен судијата кој бил оценет со највисоки бодови. Додека пак имаме различно постапување при определување на вршител на должност во Основниот кривичен суд Скопје каде беше предложен кандидат за кој во дискусијата беше истакнато дека пред истиот се наоѓаат 10 судии како подобро оценети, а воопшто не беше наведено кои судии од овој суд имаат најголем број бодови од последното оценување, ниту колку изнесуваат бодовите на кандидатите, дотолку повеќе што не беше даден ниту аргумент за отстапувањето од законското правило за избор на судија со најголем број на бодови. Речиси идентично различно постапување има Судскиот совет и при определување на вд претседател на Апелациониот суд Гостивар и Врховниот суд на РСМ. При определување на вд претседател на Апелациониот суд Гостивар беше предложен и избран досегашниот претседател на судот кој воедно е и кандидат за втор мандат како претседател на судот. Образложението на оваа одлука е досегашното искуство и фактот дека веќе ја вршел функцијата претседател. Во ситуацијата со Врховниот суд на РСМ пак, на седницата беше наведено дека не треба да не се предлага од пријавените кандидати како не би се сфатило како фаворизирање на одреден кандидат, па така поставен е судија кој не е кандидат за претседател на Врховен суд. Интересно во оваа ситуација е дека ист член на Советот ги има дадено предлозите за Апелациониот суд Гостивар и Врховниот суд на РСМ што остава сомнежи за субјективност и фаворизирање при определувањето на вд претседатели на судовите, а особено загрижува фактот што целосно се прекршуваат законските одредби од Законот за судовите, како и тоа дека има недостаток на јасни аргументи и образложенија на одлуките. За останатите вд претседатели на судови, за жал

² Службен весник на РСМ бр. 58/2006 од 11.05.2006 со измените од 62/2006; 35/2008; 61/2008; 118/2008; 16/2009; 150/2010; 39/2012; 83/2018; 198/2018 и 96/2019

мора да констатираме дека Судскиот совет нема предложено кандидати кои се соодветно поткрепени со образложенија и аргументи што јасно укажува на недостигот на волја, свест и капацитет на членовите на Судскиот совет во извршување на својата законска надлежност.

Одлуката на Управниот суд за поништување на изборот на судија на Уставен суд

Согласно член 109 став 2 од Уставот на Република Северна Македонија, Собранието ги избира судиите на Уставниот суд на РСМ. Судскиот совет на РСМ согласно Законот за Судски совет на РСМ предлага еден судија на Уставниот суд од редот на судиите. Оттаму, во 2023 година Судскиот совет на седница донесе одлука со која предложи судијата Елизабета Дуковска, судија на Апелационен суд Скопје да биде избрана од Собранието за судија на Уставниот суд на РСМ.

Во 2023 година, кога Судскиот совет ја одржа седницата на која точка на дневен ред беше предлогот за судија на Уставниот суд, се отворија правни прашања кои добија одговор речиси после 2 години односно во 2025 година. Тогаш беше констатирано дека на седницата одржана на 20.02.2023 година беа дадени вкупно 3 предлози за кандидати и сите предлози имаа поддршка од страна на најмалку три члена на Советот со право на глас, согласно Деловникот за работа. Од страна на членовите кои ги предложија кандидатите, накратко беше презентирана биографијата на секој кандидат одделно, како од аспект на нивниот карьерен развој, така и во однос на нивниот придонес за развојот на стручната и теоретската мисла и на правниот систем, по што се пристапи кон одлучување. Имајќи предвид дека членовите на Советот не ги добија биографиите на предлог кандидатите, истите мораа да полагаат потполна верба во кажувањето на оние членови кои ги презентираа истите. Со оглед дека првиот предлог го доби потребниот број на гласови за да биде утврден како конечен предлог на Советот веднаш откако беше ставен на гласање, за останатите два предлози воопшто не беше иницирана дискусија, ниту пак беа ставени на гласање. Инаку, колку за појаснување, на предметната седница биле присутни вкупно 13 членови со право на глас, а споменатиот предлог беше усвоен со 11 гласа „ЗА“ и 2 гласа „ПРОТИВ“. Оттука, иако неспорно дека предлогот е усвоен со потребен број гласови од страна на Советот, сепак, овој предлог се доведува во прашање, од причина што, истиот не е усвоен едногласно, а на останатите два предлога воопшто не им беше дадена шанса да бидат предмет на одлучување. Поинаку кажано, оправдано се поставува прашањето, дали доколку овие предлози биле ставени на гласање, можеби некој од нив би добил поголем број на гласови и со тоа друг кандидат би бил конечниот предлог на Советот за судија на Уставен суд на РСМ кој би бил доставен до Собранието, за натамошно окончување на постапката за избор.³ Во тој период Коалицијата реагираше за тоа дека начинот на кој што постапуваше Судскиот совет на таа седница е навистина проблематично особено бидејќи Деловникот на Судскиот совет не ја регулира конкретно оваа постапка и не предвидува можност доколку првиот предлог кој е ставен на гласање, го добие потребното мнозинство гласови, за останатите предлози, Советот воопшто да не се произнесе како што е во случаите кога се бираат судии во повисок суд, па согласно ранг листата доколку не биде избран прворангираниот кандидат, Советот одлучува редоследно по ранг листата.

Оваа правна дилема се најде пред Управниот суд кој во 2025 година донесе одлука со која ја поништи одлуката на Собранието на РСМ за избор на судијата Елизабета Дуковска за судија на Уставниот суд. Управниот спор беше поведен од страна на судија кој во тој период беше

³ Извештај за работата на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители во 2023 година

исто така предложена за судија на Уставниот суд, а сега е член на Судскиот совет. Со оглед дека постапката пред управните судови траеше речиси 2 години, во мај 2025 година Управниот суд донесе одлука со која го поништи изборот. Во пресудата⁴ на Управниот суд беше констатирано дека: **„Во конкретниот случај предвид наведеното и цитираните законски одредби Судот најде дека постапката пред С. с. за утврдување на Предлогот за избор на еден судија на Уставен суд на РСМ од редот на судиите во Република С.М., која претходела на донесената Одлука на Собранието на Република С.М. за избор на судија на Уставен суд на Република С.М. бр. 08-2239/1 од 10.04.2023 година е неправилно и незаконито спроведена и спротивно на законските одредби од член 98 од Законот за Судски совет како и член 30 од Деловникот на Судскиот совет на Република С.М и уставните одредби од член 9 став 2 од Уставот, што резултирало Собранието да донесе одлука за избор на судија на Уставен суд која се темели на Предлог на С. с. донесен во незаконита постапка, а без законит предлог нема ниту законита основа за избор.“**

Понатаму, Судот во пресудата е на ставот дека: **„Судот наоѓа дека со ваквиот начин на гласање на членовите на Советот, односно со не гласање по останатите два предлози оневозможена е еднаква примена на правилата на постапката за сите кандидати, со оглед дека само еден кандидат добил можност за реална поддршка преку гласање, а на другите два кандидати им е ускратена можност да имаат ист третман и еднакви можности при изборот.“**

Согласно, оваа пресуда, мандатот на овој судија на Уставниот суд и прекина и истата се врати како судија во Апелациониот суд Скопје. Последиците од несоодветната примена на правилата како и екстензивното толкување на правните норми од страна на Судскиот совет за жал се уште ги чувствуваме и по поминати 2 години. Критиките кои беа упатени во 2023 година за ова правно прашање за жал не наидоа на слух кај членовите на Судскиот совет, па се отвори патот Управниот суд да одлучува за ова и да донесе пресуда онака како што е донесена што има правни последици врз државниот систем. Ова особено што Уставниот суд остана без еден судија, а иако се поминати 5 месеци од донесената пресуда на Управниот суд, Судскиот совет се уште нема дадено предлог за судија на Уставниот суд. Преседанот на Управниот суд кој беше направен со оваа пресуда треба во иднина да превенира вакви ситуации особено во Судскиот совет која треба дословно да ги почитува правилата и да носи одлука засновани на закон и добри практики.

Односот и соработката со други институции

Судскиот совет како административно тело на судството потребно е да комуницира и да остварува соработка и со други институции како би можело целосно да ја врши својата функција. Во изминатиот период неспорно е дека забележавме несоодветна комуникација и соработка на Судскиот совет со останатите институции, па накратко во тој дел ќе се осврнеме на неколку детектирани ситуации. Најпрво, можеби и најважна е соработката на Судскиот совет со Врховниот суд на РСМ која во минатиот период беше исклучително отежната и речиси и да ја немаше од 2023 година па наваму, а ова особено откако во тој период беше поднесено барање за утврдување на одговорност на претседателката на Врховниот суд на РСМ во тоа време. Па така забележано беше дека Судскиот совет и Врховниот суд имаат минимална комуникација како и тоа дека постојат одредени несогласувања што директно се рефлектира

⁴ Пресуда бр. У5-380/25 на Управен суд на Република Северна Македонија од 15.05.2025 година

на работењето на целиот судски систем. Во тој контекст, многу е важно Судскиот совет и Врховниот суд да имаат континуирана и зајакната соработка која би придонела кон значително подобрување на работата на судството.

Понатаму, можеме да ја потенцираме и соработката на Судскиот совет со Академијата за судии и јавни обвинители. Имено, дел што предизвика интерес во јавноста беше и номинацијата на членови на Управниот одбор на Академијата од редот на членовите на Судскиот совет. Согласно член 9 од Законот за Академија за судии и јавни обвинители, во Управниот одбор на Академијата, двајца члена се назначуваат од страна на Судскиот совет од редот на судиите. Но, на седницата одржана на 24.10.2024 година, Судскиот совет назначи 2 судии кои се членови на Судскиот совет. Ваквото постапување на Судскиот совет е загрижувачко, бидејќи истото претставува сериозен ризик од корупција и судир на интереси. Имено, во Законот за спречување на корупција и судир на интереси е предвидено дека се забранува избрано или именувано лице истовремено да врши функција на член на орган на управување во јавно претпријатие, јавна установа или друго правно лице кое располага со државен капитал. Па така по аналогијата на правото, членовите на Судскиот совет се избрани и именувани лица, и истите не можат да вршат функција во органи на управување како што е Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители. За жал ова не е прв пат да го констатираме, а воедно Државната комисија за спречување на корупција и судир на интереси, во 2022 година има дадено упатство за постапување во кое е наведено дека постои судир на интерес токму во ваквите ситуации кога членовите на Судскиот или Советот на јавните обвинители извршуваат и други јавни функции. Дополнително, проблематичен аспект кој заслужува внимание е тоа што Управниот одбор на Академијата има надлежност да одлучува по жалба, односно приговор на кандидатите на одлуките на Приемната и Завршната комисија во Академијата кои ги изготвуваат конечните ранг листи на слушатели и на кандидати за судии и јавни обвинители. Тоа значи дека Судскиот совет одлучува за истите кандидати во секој од поставените филтри-прием на Академијата, завршување на почетната обука на Академијата, а потоа и за конечен избор на кандидатите за судии. Па така, спорено прашање од аспект на судир на интереси е тоа дали членовите на Судскиот совет како дел од Управниот одбор на Академијата може да одлучуваат по приговорите на кандидатите, а истовремено да одлучуваат и во рамки на Советот за избор на тие кандидати за судии, без тоа да претставува судир на интерес и акумулација на одлучувачка моќ? Со оглед на тоа дека навистина во нашата држава има голем број на судии, навистина изненадува фактот како Судскиот совет не може да назначи ниту еден од тие судии туку назначува членови на Судскиот совет од редот на судиите. Иако Државната комисија за спречување на корупција и конфликт на интереси објави мислење за ова прашање, сепак Судскиот совет не го зема предвид и продолжи да постапува согласно својата практика на работење. Оттаму, нејасен и неразбирлив е начинот на кој постапува Судскиот совет откако други институција ќе укаже на погрешно и незаконско постапување.

Друг аспект кој е поврзан со Академијата за судии и јавни обвинители, но и Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија е прашањето околу последната генерација на Академијата кои во 2025 година беа избрани за судии и јавни обвинители. Како што напоменаваме и погоре, при објавување на огласот за прием на слушатели на Академијата, Судскиот совет по претходно барање од Академијата се има произнесено дека од наредната генерација судството има потребна од 50 судии. Овој ориентационен број се определува од Судскиот совет и Советот на јавните обвинители и истиот се доставува до Академијата при распишување на огласот за нова генерација на слушатели на судии и јавни обвинители. Но, оваа година Судскиот совет иако при првиот оглас избра 49 судии, сепак објави втор пат оглас на кој избра уште 19 судии, односно вкупно 68 судии за основните судови. На ваквото постапување имаше реакција од Советот на јавните обвинители дека не е почитувана

ориентационата бројка која била дадена од страна на Советите, па така за јавни обвинители од 97 кандидати, имале можност да изберат 28 кандидати. Ваквиот непрофесионален пристап на Судскиот совет пред се укажува на фактот дека Судскиот совет не располага со соодветни податоци за тоа колку судии се потребни, односно не е направена длабинска анализа за потребите на судството, па бројките кои се прикажани пред Академијата не одговараат соодветно на потребите. Дополнително што постои и една неколегијалност во соработката со Советот на јавните обвинители бидејќи јасно е дека има голема недостаток на судии и јавни обвинители, па оттаму треба да се почитува договорот помеѓу институциите за меѓусебна почит и разбирање.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Во поглед на позицијата Претседател на Судскиот совет можеме да заклучиме дека постои нестабилност и недоволен интегритет на раководството. Судскиот совет континуирано се соочува со турбуленции во раководството односно ниту еден претседател од 2020 наваму не го завршил целосно мандатот. Ова и те како може да ја наруши институционалната стабилност и довербата на јавноста во работата на оваа институција. Оттаму, важно е да има стабилност и континуираност во работењето на Судскиот совет.

Што се однесува до квалитетот на дискусиите можеме да заклучиме дека има недоволен квалитет на дискусиите и аргументацијата од страна на членовите на Судскиот совет. Членовите на Советот не покажуваат доволна аналитичност, аргументација и независност во изнесувањето на своите ставови. Дискусиите се формални, со стереотипни и повторувачки образложенија. Поради тоа потребно е да се подобри квалитетот на дискусиите како и да се организираат обуки за членовите на Судскиот совет за анализа дебата и правна аргументација.

Транспарентноста на Судскиот совет е подобрена формално, но не и суштински. Иако седниците се емитуваат во живо и се објавуваат гласовите на членовите, суштинската транспарентност недостасува не се објавуваат ранг-листи, нема портпарол, а Комуникациската стратегија останува неимплементирана иако е дел од препораките на Оценската мисија. Во овој дел потребно е Судскиот совет да вработи портпарол за односи со јавноста како и да ја следи имплементацијата на Комуникациската стратегија.

Недовољна соработка со други институции е нотирано е овој извештаен период. Соработката со Врховниот суд, Академијата за судии и јавни обвинители како и Советот на јавните обвинители не е на завидно ниво. Судскиот совет, но и останатите институции потребно е да воспостават механизми за меѓусебна комуникација и координација.

ВТОР ДЕЛ

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА НА СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ ВО 2025 ГОДИНА

ИЗБОР НА ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ ВО ПОВИСОКИ ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛСТВА

На седница одржана на 22.10.2024 година, со одлука на Советот беше донесена одлука за кариерно унапредување на јавни обвинители во повисоките јавни обвинителства, односно беше извршен избор на јавни обвинители во Вишо јавно обвинителство Битола, Вишо јавно обвинителство Скопје, Јавно обвинителство на РСМ како и Основно јавно обвинителство за goneње организиран криминал и корупција.

На предметната седница за јавен обвинител во ВЈО Битола беше избран кандидатот Антонио Јолевски, за ВЈО Скопје беше избрана Наташа Цалева Крстевска, за ЈОПСМ беа избрани Валентина Стојановска и Златко Биковски, додека за ОЈОГОКК беа избрани Искра Хаџи Василева и Фатон Азизи кои претходно со одлука на Јавниот обвинител на РСМ, согласно член 26 став 1 од Законот за јавното обвинителство беа времено упатени да ја извршуваат функцијата во ова обвинителство.

Во поглед на оваа седница, специфично е тоа што воопшто немаше дискусија помеѓу членовите за тоа кој од пријавените кандидати сметаат дека е најдобар и треба да му се овозможи кариерно унапредување со избор во повисоко јавно обвинителство. Во отсуство на дискусија помеѓу членовите, присутните медиуми и претставници на граѓанскиот сектор кои што ги следат седниците на Советот, имаат можност да се запознаат единствено со биографиите на пријавените кандидати, преку нивната кратка презентација од страна на претседателката на Советот. Самата презентација на биографиите беше направена така што за секој кандидат беше наведен датумот на раѓање, година на завршување на правен факултет и избор на функцијата јавен обвинител, а кај дел од нив и година на полагање на правосуден испит.

Дополнително, никој од членовите на Советот не даде образложение за својот глас, со исклучок на Ермон Незири кој што даде кратко образложение само за кандидатите чиј што избор беше поддржан од негова страна. Дури и дадените образложенија од негова страна се оценети како апстрактни и повторувачки, од причина што за секој кандидат беа истакнати главно истите аргументи, односно дека станува збор за колега кој го познава долг временски период, како и дека се работи за квалитетен правник кој што има работено на сложени предмети.

Особено дискутабилно е тоа што за Вишото јавно обвинителство Битола, иако беше планирано да за изврши избор на двајца јавни обвинители, сепак беше избран само еден јавен обвинител, од причина што пријавените кандидати извршувале функција Јавен обвинител на Основно јавно обвинителство Битола и Јавен обвинител на основно јавно обвинителство Охрид, па со нивниот евентуален избор во ВЈО Битола, би можело да се влијае негативно на работата на овие основните јавни обвинителства со кои раководат, а особено од аспект на заостаток на предмети. Дотолку повеќе што во иднина ќе бидат објавени и други огласи за избор на јавни обвинители во ВЈО Битола, па овие кандидати ќе имаат можност да се пријават повторно и да бидат избрани. Ваквиот предлог беше даден од страна на координаторот на засегнатото подрачје, членот Зорица Павловиќ, а потоа дополнителна дискусија, прифатен од страна на Советот.

Во оваа насока, на седница закажана за 11.07.2025 година, на дневен ред за расправа и одлучување беше и избор на јавни обвинители во Вишо јавно обвинителство Скопје, како и во

Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција (ОЈОГОКК)⁵. Специфично за оваа седница е тоа што истата започна со задоцнува од речиси 1 час, по што истата беше одложена со образложение дека двајца членови на Советот се отсутни, едниот поради користење на денови од годишен одмор, а другиот поради оправдани причини, и како резултат на тоа не постојат услови да се спроведе гласањето по член 41 од Законот за Советот на јавните обвинители. На оваа седница, иако од страна на присутен новинар, претседателката беше прашања да појасни кој од отсутните членови е на годишен одмор, а кој отсутен поради оправдани причини и кои причини се во прашање, сепак истата наведе дека не може да даде одговор на прашањето.

На 16.07.2025 година, за кога беше презаказана оваа седница, се изврши избор на јавни обвинители во ВЈО Скопје и ОЈОГОКК. Специфично во овој дел е тоа што може да се забележи задоволително ниво на одзив кај јавните обвинители за пријавување на огласот, па така за избор на двајца јавни обвинители во ВЈО Скопје биле пријавени вкупно девет кандидати, а за избор на двајца јавни обвинители во ОЈОГОКК, шест кандидати. При презентација на биографиите од пријавените кандидати, од страна на претседателката исто како и за претходните објавени огласи за избор на јавни обвинители, во кратки црти беше даден осврт на датумот на раѓање, датумот на дипломирање, информации во однос на положен правосуден испит, вкупен работен стаж, функција која што во моментот се извршува, како и дополнителни информации во однос на ангажманот на пријавените кандидати преку учество на семинари, работилници, работни групи за измени и дополнувања на закони, стекнати академски звања и сл. Предлогот за избор на секој пријавен кандидат беше ставен на гласање, при што за ВЈО Скопје избрани беа јавните обвинители Дарко Јакимовски и Владимир Милошевски, додека за ОЈОГОКК избраните беа јавните обвинители Наташа Поп Трајкова и Катерина Коларевик. Овие кандидати беа избрани едногласно, при што немаше никаква неизвесност во поглед на конечната одлука за избор на новите јавни обвинители во ВЈО Скопје и ОЈОГОКК. Специфично за оваа седница беше тоа што добар дел од членовите, односно вкупно 6 не се јавија за збор ниту во делот предвиден за дискусија, ниту потоа со давање на образложение на својот глас за поддршка на определен кандидат. Останатите членови во делот предвиден за дискусија однапред даваа образложение за кандидатите кои што имаат намера да ги поддржат со нивниот глас. Станува збор за типични образложенија на Советот, својствени и за претходните избори на јавни обвинители, преку кои што членовите изнесуваат апстрактни и повторувачки аргументи, во однос на лично познанство со кандидатот, неговиот интегритет, искуството со работа на тешки и сложени предмети, уживањето на почит од страна на колегите, како и нивото на професионалност.

Номирање на членови и заменици членови во УО при Академија за судии и јавни обвинители

На седница одржана на ден 29.10.2024 година, како точка на дневен ред за расправа и одлучување беше номинацијата на членови и заменици членови во Управниот одбор при Академијата за судии и јавни обвинители од страна на Советот на јавните обвинители, согласно обврската предвидена со ставот 3 од членот 9 од Законот за Академијата за судии и јавни обвинители. Специфично за оваа седница е тоа што беа дадени само предлози, без да се развие дискусија помеѓу членовите во однос на предлог номинациите, како и тоа што целата седница траеше само 11 минути. Дотолку повеќе што и овој пат продолжи негативната пракса

⁵ Одлука за свикување на 27ма седница на Советот на јавните обвинители на РСМ, достапна на: <https://sjorm.gov.mk/odluka-za-svikuvanje-na-sednica-5/>

воспоставена како од страна и на Судскиот совет, така и од Советот на јавните обвинители, со која што во Управниот одбор при Академијата за судии и јавни обвинители се бираат членови од актуелниот состав на Советите. Така, на предметната седница за членови во Управниот одбор при АСЈО, избрани беа Душица Димитриеска и Башким Бесими, а за заменици членови Теута Бедиу Рамадани и Татјана Кацарова.

На седницата одржана на 06.12.2024 година од страна на Советот беше донесена одлука со која што за заменик член на Управниот одбор при Академијата за судии и јавни обвинители, на местото на Теута Бедиу Рамадани, избрана е Енѓелуше Кадриу Леша. Станува збор за предлог даден од страна на претседателката, кој потоа беше поддржан и од страна на останатите членови, со оглед на тоа дека дополнителен предлог не беше изнесен. На самата седница не беше дадено дополнително појаснување поради која причина се прави промена во однос на претходната номинација направена од страна на Советот, со која што за заменик член беше избрана Теута Бедиу Рамадани.

Дисциплинска постапка за Мустафа Хајрулахи и Јован Цветановски

Во рамки на извештајниот период опфатена е и дисциплинската постапка иницирана против двајца јавни обвинители, односно Вишиот јавен обвинител на ВЈО Скопје и јавен обвинител во ВЈО Скопје. Во членот 9 од Законот за Советот на јавните обвинители⁶, меѓу другото предвидено е дека Советот одлучува во втор степен во постапка за утврдување на дисциплинската одговорност на јавните обвинители. Имајќи го ова предвид, во продолжение ќе се осврнеме и на седниците на Советот мониторирали во текот на посочениот период, за време на кои што биле донесени одлуки во врска со посочените дисциплински постапки и кривичната постапка иницирана против јавниот обвинител Мустафа Хајрулахи.

На седница на Советот одржана на ден 18.11.2024 година, како точка на дневен ред за расправа и одлучување беше жалбата од страна на Јавниот обвинител на Вишо јавно обвинителство Скопје. Имајќи го предвид членот 10а од Законот за Советот на јавните обвинители, а заради заштита на угледот и интегритетот на јавниот обвинител Советот донесе одлука седницата да се продолжи без присуство на јавноста. Специфично во овој дел е тоа што може да се заклучи дека одлуките за исклучување на јавноста од седница, Советот ги носи по автоматизам, без притоа да направи проценка за секоја седница посебно, дали навистина во конкретниот случај, исклучувањето на јавноста е неопходно. Ова особено бидејќи станува збор за жалба изјавена од страна на јавниот обвинител Мустафа Хајрулахи, нешто за што јавноста беше информирана уште пред да биде закажана предметната седница, па останува нејасно на кој начин со исклучување на јавноста од седница се штити интегритетот и угледот на предметниот јавен обвинител. Интересно беше тоа што беа дадени два дијаметрално спротивни предлози, првиот со кој што одлуката на Јавниот обвинител на РСМ ќе се потврди, и вториот со кој што одлуката на Јавниот обвинител на РСМ ќе се преиначи. Редоследно, првиот предлог беше ставен на гласање и истиот со 7 гласа ЗА и 1 глас ПРОТИВ беше усвоен, додека вториот обратно, со 1 глас ЗА и 7 гласа ПРОТИВ не беше усвоен. Со други зборови, Советот на јавните обвинители донесе одлука да се потврди одлуката на Јавниот обвинител на Република Северна Македонија, со која Вишиот јавен обвинител на ВЈО Скопје се оддалечува од вршењето на функцијата јавен обвинител сметано од 11.11.2024 година за време додека трае кривичната постапка против него.

⁶ Закон за Советот на јавните обвинители на Република Македонија, Службен весник на РМ број 150/07, 100/11, 42/20

Во контекст на оваа постапка и во врска со посочениот предмет, на седница одржана на 06.12.2024 година, Советот на јавните обвинители донесе заклучок дека не е утврдено влијание на Јавниот обвинител на РСМ врз работата на Вишиот јавен обвинител на ВЈО Скопје и на јавниот обвинител во ВЈО Скопје во врска со конкретниот предмет и не е загрозувана нивната самостојност во одлучувањето.⁷ И за време на оваа седница, повикувајќи се на законската одредба претходно изнесена, Советот донесе одлука при разгледување на предметната точка од дневниот ред, јавноста да биде исклучена.

Дополнително, на седница одржана на 07.02.2025 година, Советот донесе одлука да се потврди одлуката на Јавниот обвинител на РСМ со која Јован Цветановски, виш јавен обвинител во ВЈО Скопје се оддалечува од вршењето на функцијата јавен обвинител сметано од 30.01.2025 година за време додека трае дисциплинската постапка против него. Одлуката е донесена едногласно од присутните членови на Советот. Идентично, како и претходно, при разгледување на жалбата изјавена од страна на вишиот јавен обвинител, јавноста беше исклучена.

Со оглед на тоа што за време на наведените седници, при разгледувањето на предметните точки од дневниот ред, јавноста беше исклучена по одлука на Советот, не може оцени евентуалната дискусија помеѓу членовите.

Во контекст на претходно изнесеното, на ден 09.09.2025 година, од страна на Основното јавно обвинителство Штип, поднесено е обвинение против Виш јавен обвинител од ВЈО Скопје за сторени кривични дела „Малтретирање во вршење на службата“ од член 143, како и кривично дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353 став 1 од КЗ, со што му се става на товар дека во периодот од септември 2023 година до 24.10.2024 година, за време на работното време, се заканувал и вршел континуирано психичко насилство врз пет вработени во ВЈО Скопје. Со истото обвинение е опфатен уште еден јавен обвинител во ВЈО Скопје за кривично дело „Злоупотреба на службената положба и овластување“ од член 353 став 1 од КЗ,⁸ кому му се става на товар дека како соизвршител, при постапување по дел од предметите со преземање службено дејствие ја пречекорил службената положба и овластување.

Расправа и одлучување за годишни извештаи за работа на јавните обвинителства

Во членот 9 од Законот за Советот на јавните обвинители, јасно е дефиниран опсегот на прашања кои што спаѓаат во исклучива надлежност за одлучување од страна на Советот на јавните обвинители. Во текот на извештајниот период, покрај останатите тековни обврски, Советот на неколку одржани седници во месец ноември 2024 година, расправаше и одлучуваше и во однос на годишните извештаи за работа на сите четири виши јавни обвинителства, па така на седницата од 29.11.2024 година го разгледа извештајот на ВЈО Скопје, на 21.11.2024 година извештајот на ВЈО Битола, а на 15.11.2024 година извештаите на ВЈО Штип и ВЈО Гостивар. Покрај овие извештаи, предмет на расправа и одлучување беше и извештајот на Јавното обвинителство на РСМ, кој што беше ставен како точка на дневен ред на седница одржана на 20.12.2024 година. Сите извештаи беа позитивно оценети и усвоени од страна на Советот.

Специфично за овие седници на кои што се разгледуваат годишните извештаи за работа на јавните обвинителства се неколку работи. Најнапред, нешто што може да се забележи е тоа

⁷ Соопштение од 10тата одржана седница на Советот на јавните обвинители на РСМ, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/soopshтение-za-odrzhana-sednica-6/>

⁸ Соопштение од Јавното обвинителство на РСМ, јавно објавено и достапно на: <https://jorm.gov.mk/ojo-shtip-podnese-obvinenie-za-maltretiranje-vo-vrshene-na-sluzhbata-i-zloupotrebi/>

што со години наназад, при презентација на извештаите, се истакнуваат во принцип истите проблеми кои во најголема мера се однесуваат на лошите услови за работа во јавните обвинителства, недостигот на човечки ресурси (јавни обвинители и останати вработени во јавнообвинителската служба), проблеми во комуникација и соработка со релевантни институции (како на пример Министерството за внатрешни работи), сериозен заостаток на предмети од година во година, неприменување на мерка конфискација на имот и имотна корист и сл. Во оваа насока, а откако ќе биде презентираан извештајот и изнесени овие проблеми, воопшто и да не се дискутира за изнаоѓање на решенија со цел нивно надминување или евентуално ублажување. Од страна на членовите единствено се поставуваат прашања со цел појаснување на делови од извештајот, или пак се посочува на евентуални грешки во направените пресметки или формулации на реченици и сл. Со други зборови, воопшто не се дискутира за суштината од извештајот кој што треба да биде предмет на оценување од страна на членовите. Дотолку повеќе, членовите не прават ниту споредба во констатираните состојби во извештајот кој што е предмет на разгледување, со претходните извештаи за да се види дали евентуално постојат подобрување или уназадување на состојбата во јавните обвинителства или пак евидентна е стагнација. Крајно, но не помалку важно, во услови кога отсуствува суштинска дискусија помеѓу членовите, веднаш се преминува на одлучување, при што од страна на Советот, по автоматизам се носи одлука со која што извештајот е позитивно оценет и усвоен.

Избор на јавни обвинители

На седница одржана на 06.02.2025 година, Советот на јавните обвинители, донесе одлука покрај другото да се објави и оглас⁹ за избор на 47 јавни обвинители во основните јавни обвинителства во Република Северна Македонија. Видно од самиот оглас, поединечно по јавни обвинителства огласот беше објавен за 14 јавни обвинители во ОЈО Скопје, 2 јавни обвинители во ОЈО Гевгелија, 1 јавен обвинител во ОЈО Крива Паланка, 3 јавни обвинители во ОЈО Куманово, 1 јавен обвинител во ОЈО Велес, 2 јавни обвинители во ОЈО Битола, 3 јавни обвинители во ОЈО Охрид, 3 јавни обвинители во ОЈО Прилеп, 1 јавен обвинител во ОЈО Ресен, 1 јавен обвинител во ОЈО Струга, 2 јавни обвинители во ОЈО Гостивар, 2 јавни обвинители во ОЈО Кичево, 4 јавни обвинители во ОЈО Тетово, 3 јавни обвинители во ОЈО Штип, 1 јавен обвинител во ОЈО Радовиш, 1 јавен обвинител во ОЈО Делчево, 1 јавен обвинител во ОЈО Кочани и 2 јавни обвинители во ОЈО Струмица. Предметниот оглас беше наменски објавен за кандидатите за јавни обвинители од 8мата генерација на Академијата за судии и јавни обвинители, и токму затоа самиот оглас се однесува за избор на вкупно 47 јавни обвинители, согласно претходно направената проекција од страна на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители, согласно која што од 97 кандидати од осмата генерација на Академија, 50 треба да бидат судии а 47 јавни обвинители.

Специфично и нешто што до тогаш не беше вообичаена практика на Советот на јавните обвинители е тоа што по објавување на огласот, Советот организираше отворен ден за кандидатите за судии и јавни обвинители од 8мата генерација од Академијата за судии и јавни обвинители. Согласно објавеното соопштение, ваквиот ангажман на Советот има за цел кандидатите поблиску да се запознаат со постапката по објавениот оглас, временската динамика како и целокупното работење на јавното обвинителство.¹⁰ Имајќи го ова предвид,

⁹ Јавно објавен на официјалната веб страна на Советот на јавните обвинители, достапен на: <https://sjorm.gov.mk/oglas-za-izbor-na-javni-obviniteli/>

¹⁰ Соопштение објавено на официјалната страна на Советот на јавните обвинители, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/soopshenie-za-organiziranje-otvoren-den-vo-sovetot-na-javnite-obviniteli-za-kandidatite-so-zavrshena-obuka-od-8-mata-generacija-na-asjo/>

дискутабилно дали и колку ваквиот ангажман на Советот е навистина потребен, особено доколку се има предвид целата која што треба да се постигне со организирање на отворениот ден.

Изборот на јавните обвинители беше направен на седница одржана на 07.03.2025 година. Иако огласот беше објавен за вкупно 47 јавни обвинители, пријавени биле 39 кандидати од кои што 1 кандидат имал некомплетна документација, а останати 5 кандидати до одржување на седницата ја повлекле пријавата за предметниот оглас. На оваа седница, Советот донесе одлука за избор на 28 јавни обвинители во вкупно 10 основни јавни обвинителства¹¹, односно ОЈО Битола, ОЈО Гевгелија, ОЈО Делчево, ОЈО Куманово, ОЈО Охрид, ОЈО Прилеп, ОЈО Скопје, ОЈО Тетово, ОЈО Струмица и ОЈО Штип. Со оглед дека нема пријавени кандидати, не беше извршен избор на јавни обвинители во ОЈО Велес, ОЈО Гостивар, ОЈО Кочани, ОЈО Кичево, ОЈО Крива Паланка, ОЈО Радовиш, ОЈО Ресен, ОЈО Струга. Во однос на оваа седница, при изборот на јавни обвинители треба да се истакне тоа што при давањето образложение од страна на членовите на Советот, беа истакнувани апстрактни, повторувачки и стереотипни аргументи, кои што во голема мера се однесуваат на позитивниот впечаток кој што го оставил кандидатот/кандидатката за време на спроведеното интервју, солидно ниво на знаење на процесното и материјалното кривично право, како и тоа што кандидатот, односно кандидатката има завршено почетна обука при Академијата за судии и јавни обвинители. Со други зборови, станува збор за образложенија кои се повторуваат и во суштина се идентични со оние што вообичаено се користат при претходните избори на јавни обвинители во основните јавни обвинителства.

Интересно за овој избор е тоа што, истиот ден, Советот на јавните обвинители, на својата официјална веб страна, објави документ со образложение на одлуките за избор на јавни обвинители во основните јавни обвинителства на Република Северна Македонија.¹² Станува збор за пракса која што не е вообичаена за Советот, со оглед дека никогаш претходно вакви документи со писмено дадени образложенија не биле објавувани при донесување на одлуките за избор на јавни обвинители. Ваквото постапување на Советот е за поздравување, во контекст на примената и почитувањето на принципот на транспарентност при работа, но доколку се направи анализа на самиот документ, јасно може да се заклучи дека се работи само за дадени шаблонски и идентични образложенија за секој од кандидатите, и ништо повеќе од тоа.

Имајќи предвид да со првиот објавен оглас не беше извршен избор на вкупно 47 јавни обвинители, како што било планирано од страна на Советот, на седница одржана на 12.03.2025 година донесена е одлука за објава на нов оглас за избор на јавни обвинители во основните јавни обвинителства во РСМ.¹³ Од самиот оглас може да се забележи дека истиот не е објавен само за избор на јавни обвинители во основните јавни обвинителства во кои што со претходниот оглас од 06.02.2025 година, немало пријавени кандидати, туку огласот е објавен и за сите останати јавни обвинителства во кои што претходно биле извршен избор, со исклучок на ОЈО Делчево и ОЈО Гевгелија, кои што обвинителства не се опфатени со вториот оглас. Предметниот оглас е објавен за избор на вкупно 19 јавни обвинители од 8мата генерација на Академијата за судии и јавни обвинители.

¹¹ Одлука за избор на јавни обвинители во основни јавни обвинителства во РСМ, достапна на: <https://sjorm.gov.mk/odluka-za-izbor-soi-br-3-25/>

¹² Јавно објавено на официјалната веб страна на Советот на јавните обвинители, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/obrazlozhenie-na-odlukite-za-izbor/>

¹³ Јавно објавен на официјалната веб страна на Советот на јавните обвинители, достапен на: <https://sjorm.gov.mk/oglas-za-izbor-na-javni-obviniteli-2/>

Специфично за оваа седница беше тоа што членовите на Советот изразија револт во поглед на постапувањето на Судскиот совет со објавување на нов оглас¹⁴ за избор на судии, и покрај тоа што со првиот објавен оглас од 06.02.2025 година, Советот има избрано 49 судии во основните судови во РСМ, од вкупно планираните 50 судии. Револтот се должи на фактот што иако само 1 место од проекцијата на Судскиот совет останало нереализирана, сепак Советот одлучил да објави оглас за избор на 35 нови судии. Ваквото постапување на Судскиот совет, со објавување на нов оглас за избор на судии, од страна на членовите беше оценето како „упад во проекцијата“ на Советот на јавните обвинители, при што беше донесен и заклучок за јавна реакција и известување на институциите од правосудниот систем, односно Академијата за судии и јавни обвинители, Министерството за правда како и Јавното обвинителство на РСМ, во врска со непочитување на одлуката за проекциите од страна на Судскиот совет. По одржување на седницата, Советот на јавните обвинители објави соопштение во рамки на кое што, меѓудругото истакна дека станува збор за непочитување на сопствените одлуки и одлуките на Управниот одбор на Академијата за судии и јавни обвинители од страна на Судскиот совет, при што со избор на останатите кандидати од 8-та генерација за судии, ќе се наруши функционирањето на Јавното обвинителство во целина, функционирањето на Академијата за судии и јавни обвинители и институционалната соработка.¹⁵

На седница одржана на 08.05.2025 година, Советот на јавните обвинители изврши нов избор на јавни обвинители во основните јавни обвинителства по повод вториот објавен оглас од 12.03.2025 година. Генерална забелешка на Советот во однос на предметниот оглас е дека има многу слаб одзив, односно дека станува збор за исклучително мал број на пријавени кандидати, што може да се заклучи и од самата листата на пријавени кандидати, објавена од Советот.¹⁶ За добар дел од основните јавни обвинителства за кои што бил распишан огласот, немало воопшто пријавени кандидати, или подетално за ОЈО Битола, ОЈО Велес, ОЈО Кочани, ОЈО Куманово, ОЈО Крива Паланка, ОЈО Охрид, ОЈО Прилеп, ОЈО Радовиш, ОЈО Ресен, ОЈО Струга, ОЈО Струмица и ОЈО Штип. Така, на предметната седница беше извршен избор на само 1 јавен обвинител во Основното јавно обвинителство Скопје. Советот не изврши избор на јавни обвинители во ОЈО Гостивар, ОЈО Тетово и ОЈО Кичево, со оглед дека на огласот биле пријавени кандидати што не се од 8-та генерација на Академијата за судии и јавни обвинители, а предметниот оглас бил наменски објавен со цел екипирање на јавните обвинителства со кадар токму од оваа генерација.

Во корелација со претходно изнесеното, на истата седница, претседателката на Советот на јавни обвинители ги информираше членовите дека им е доставен примерок од Меморандумот за соработка склучен помеѓу Судскиот совет и Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија од 25.09.2023 година, со цел запознавање со неговата содржина. Имајќи ги предвид нарушените принципи на меѓусебна соработка од страна на Судскиот совет, предложи отворање на дискусија по ова прашање на наредната седница, со можност овој меморандум на соработка да се раскине поради нарушените принципи за соработка. Меѓутоа, и покрај тоа што беше најавено, сепак на наредно закажаните седници во текот на извештајниот

¹⁴ Јавно објавен на официјалната веб страна на Судскиот совет на РСМ, достапен на:

http://sud.mk/wps/portal/ssrm/sud/oglasilut/plz1/pZCxDoIwElafhrV3QKnFJUWMkjA1YhcDBAEDIJQKny8kLiYKg7dd8n33536QkiDs0rEuU1OrLm3m_SrZjYWUlj9jFN0xx0DEgvmHg-N7FC5rgBAuyD_8BVh8_DEBvv0VYDNfbkXitRvLiyeQddaSKW8JEm67nutw5IGH8h2zlwqDLnN5CVIX90IXmjz13GxiTD_sLbRwmiZSKIU2BclVa-E3pVKDgeSThL4VlsGH14xR8AJtC8KQ/?uri=nm:oid:Z6_6G4408K0LG1O80AUOU69HF2954

¹⁵ Соопштение од седница на 12.03.2025 година, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/soopshlenie-po-povod-senicata-od-12-03-2025-godina/>

¹⁶ Јавно објавена на официјалната веб страна на Советот на јавните обвинители, достапна на: <https://sjorm.gov.mk/lista-na-prijaveni-kandidati-po-oglas-sl-vesnik-br-60-25-od-18-03-2025-godina/>

период, предметниот меморандум за соработка не се најде на дневен ред за расправа и одлучување.

Проекција на слободни јавнообвинителски места

Обврската на Советот да доставува до Академијата за судии и јавни обвинители проекција за слободни јавнообвинителски места е утврдена во членот 9 од Законот за Советот на јавните обвинители, како и членот 30 од Законот за Академија за судии и јавни обвинители. Одлуката се однесува за наредни 2 години, врз основа на проекцијата направена од страна на Советот. Во текот на извештајниот период, Советот за потребите на Академијата за судии и јавни обвинители, на седница одржана на 28.02.2025 година, донесе одлука со која се утврди број од 45 слободни јавнообвинителски места во основните јавни обвинителства за наредните две години. Ваквиот предлог беше даден од страна на претседателката на Советот, со штуро образложение дека станува збор за реална проекција во која се пресметани и идните пензионирања на јавните обвинители. Освен еден член кој што се јави за збор во делот предвиден за дискусија и истакна само дека предложената проекција е реална и одговара на состојбата, ниту еден друг член не се вклучи во дискусија, и покрај тоа што станува збор за прашање кое што е исклучително важно и мора да биде предмет на дискусија. Последното особено доколку се земе предвид дека недостигот на човечки ресурси е рак рана за правосудниот сектор, вклучително и јавното обвинителство.

Постапка против Јавниот обвинител на Јавното обвинителство на РСМ – Љупчо Коцевски

Во текот на извештајниот период, согласно член 88 од Законот за јавното обвинителство¹⁷ од страна на Владата на РСМ беше иницирана постапка за разрешување од функцијата на Јавниот обвинител на РСМ. Со оглед дека, истиот член предвидува надлежности и за Советот на јавните обвинители преку давање на позитивно или негативно мислење по повод предлогот за разрешување, во продолжение ќе се осврнеме само на постапувањето на Советот во поглед на ова исклучително важно прашање.

Имено, на одржана седница на 02.04.2025 година, Советот на јавните обвинители согласно член 10-а став 2 од Законот за Советот на јавните обвинители, донесе одлука за исклучување на јавноста при разгледување и дискусија во однос на доставениот предлог за разрешување од функцијата на Јавниот обвинител на Јавното обвинителство на РСМ. На предметната седница, со 6 гласа ЗА и 3 гласа ПРОТИВ, Советот донесе одлука за негативно мислење во врска со доставениот предлог. Со оглед дека јавноста беше исклучена од седницата при расправа по предлогот, не може да се даде оценка на евентуалната дискусија помеѓу членовите на Советот за време на седницата.

Но, за да можеме да имаме комплетна слика за постапувањето на Советот во врска со предметната постапка, сметаме дека е неопходно да се даде краток хронолошки осврт на случувањата кои што претходеа на посочената седница на која што беше донесена одлука за негативно мислење.

Во оваа насока, од страна на Советот беше закажана седница за ден 18.03.2025 година, за која што видно од објавеното соопштение¹⁸ како точка на дневен ред беше ставено и разгледување

¹⁷ Закон за Јавното обвинителство, Службен весник на РМ број 42/20

¹⁸ Јавно објавено и достапно на: <https://sjorm.gov.mk/odluka-za-svikuvanje-na-sednica/>

на предлогот на Владата на РСМ за разрешување од функцијата на Јавниот обвинител на РСМ. Оваа седница, поради одлуката на Владата за седумдневна жалост по повод трагедијата во Кочани со дискотеката „Пулс“ беше одложена 26.03.2025 година.¹⁹ Седницата закажана за ден 26.03.2025 година беше исто така одложена, поради наводно немање кворум за работа.²⁰ Специфично во овој дел е тоа што соопштението за одлагање беше објавено дури откако медиумите и претставниците на граѓанскиот сектор кои што ја следат работата на Советот, беа дојдени за седница. Предметната седница беше одложена без воопшто да биде отворена од страна на претседателот, а информацијата дека истата се одлага поради отсуство на дел од членовите беше дадена од страна на вработен во Советот. Дотолку повеќе, не беше дадено ниту појаснување кој од членовите е отсутен и поради која причина. Покрај начинот на кој сето ова беше направено, симптоматично за оваа седница е тоа што истата е одложена откако ден претходно на 25.03.2025 година, Премиерот најави дека иницираната постапка ќе биде прекината, поради случајот во Кочани.²¹

Постапка пред Уставен суд на РСМ за оценување на Деловникот за работа на Советот на јавните обвинители

Во текот на извештајниот период од страна на Уставниот суд на РСМ беше донесена одлука која што директно ги засега актуелните и потенцијалните членови на Советот на јавните обвинители. Се работи за одлуката²² на Судот од 20.05.2025 година, со која што е укинат ставот 7 од членот 4, од Деловникот за работата на Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија. Ставот кој што беше предмет на укинување со одлуката гласеше: „Мандатот на членовите на Советот избрани од страна на јавните обвинители влегува во позитивно оценет јавнообвинителски стаж освен во случаи предвидени во чл 35-а, од Законот за советот на јавните обвинители“.

Оваа постапка беше иницирана од страна на јавниот обвинител Ленче Ристоска, со поднесување на иницијатива за поведување постапка за оценување на уставноста и законитоста на предметниот став 7 од членот 4 од Деловникот, и истата следеше откако јавниот обвинител Антонио Јолевски (поранешен член и претседател на Советот на јавните обвинители на РСМ) веднаш по завршување на мандатот, со одлука на Советот беше избран за јавен обвинител во Вишото јавно обвинителство Скопје, при што истиот наместо да се врати во матичното, кариерно напредуваше во повисоко јавно обвинителство. Сето ова, благодарејќи токму на оспорената одредба од Деловникот.

Врз основа на направената анализа на одредбите од членот 4, а по оценка на Уставниот суд, во одлуката меѓудругото се наведува дека ставовите од 1 до 5 се законско уредување согласно член 7 од Законот за Советот на јавни обвинители, ставот 6 е законско уредување согласно член 38-а од Законот за Советот на јавни обвинители, додека ставот 7, според Судот е одредба со која членовите на Советот, надвор од законските прописи, дополнително пропишале права кои законодавецот не ги уредил. Со оглед дека станува збор за оспорена одредба која што по наоѓање на Судот, нема законска и уставна основа, донесена е одлука за нејзино укинување.

¹⁹ Јавно објавено соопштение на Советот на јавните обвинители, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/soopshtenie-za-odlaganje-na-sednica/>

²⁰ Јавно објавено соопштение на Советот на јавните обвинители, достапно на: <https://sjorm.gov.mk/soopshtenie-20/>

²¹ <https://www.dw.com/mk/mickoski-mu-dava-vtora-sansa-na-javniot-obvinitel-kocevski-se-stopira-postapkata-za-negovo-razresuvane/a-72028579>

²² Одлуката е објавена на официјалната веб страна на Уставниот суд на РСМ, и достапна на: <https://ustavensud.mk/archives/34756>

Имајќи предвид дека предмет на оцена беше одредба од Деловникот за работата на Советот на јавните обвинители, општ подзаконски акт кој што го донесува самиот Совет, со други зборови оваа одлука на Уставниот суд значи дека членовите на Советот самите си предвиделе условно кажано „поволности“ без за тоа да постои законски основ и на тој начин го олесниле кариерното унапредување на јавните обвинители по завршување на нивниот мандат во Советот на јавните обвинители.

ОПШТИ ПОДАТОЦИ ЗА РАБОТАТА НА СОВЕТОТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ

Советот на јавните обвинители на Република Северна Македонија е самостоен орган кој ја обезбедува и гарантира самостојноста на јавните обвинители во извршување на нивната функција согласно законот.

Станува збор за колективно тело, кое што е составено од вкупно 11 члена, односно:

- Јавниот обвинител на Република Северна Македонија, кој е член на Советот по функција
- Еден член на Советот избираат јавните обвинители во Јавното обвинителство на РСМ
- По еден член од своите редови избираат јавните обвинители од подрачјата на вишите јавни обвинителства Битола, Гостивар, Скопје и Штип
- Еден член на Советот е припадник на заедница која не е мнозинство во РСМ, а од своите редови го избираат сите јавни обвинители во РСМ
- Четири члена на Советот ги избира Собранието на РСМ од редот на универзитетски професори по право, адвокати и други истакнати правници, од кои двајца се припадници на заедниците кои не се мнозинство во РСМ.

Мандатот на членовите избрани од страна на јавните обвинители, како и на избраните од Собрание, дефиниран е во членот 7 од Законот за Советот на јавните обвинители на Република Македонија, каде што е наведено дека мандатот трае 4 години, со право на уште еден избор.

Во текот на извештајниот период, во Советот на јавните обвинители беа избрани двајца нови членови. Станува збор за членови на Советот кои што ги избира Собранието на РСМ, од редот на универзитетски професори по право, адвокати и други истакнати правници. Во оваа насока, на 10.12.2024 година на одржана пленарна седница од страна на Собранието на РСМ, за нов член на Советот беше избран Ардиан Демири.²³ Доколку се пристапи кон подетална анализа на биографијата и останатите нерелевантни сертификати доставени во прилог кон пријавата²⁴ од страна на овој кандидат, во прашање се доведува степенот на усогласеноста на предметната кандидатура со потребните професионални квалификации и релевантното искуство кои што се очекува еден кандидат да ги поседува за да може да му се довери довербата да ја извршува оваа исклучително важна функција како член на Советот на јавни обвинители. Дотолку повеќе

²³ Одлука за избор на член на Советот на јавните обвинители на РСМ, јавно објавена на официјалната веб страна на Собранието, достапна на: <https://www.sobranie.mk/preview?id=f9edc54c-9b1c-469b-b81f-d61730f8ded4&url=https://sp.sobranie.mk/sites/2023/materials/638670177760583202/Documents/638701108757545610.doc&method=GetDocumentContent>

²⁴ Јавно објавени и достапни документи на: <https://www.sobranie.mk/detali-na-materijal.nsp?param=3e40a300-0bca-4585-9e26-3e8338a7ebe2>

што во медиумите беа објавени информации за негова поврзаност со политичка партија, и политичари.²⁵

Ништо поразлична не беше ситуацијата ниту кога се изврши избор на вториот член на Советот. На пленарна седница на Собрание, одржана на ден 24.06.2025 година, за нов член на Советот беше избран Фатих Алиу.²⁶ Исто како и за претходниот кандидат, имајќи ја предвид биографијата доставена во прилог кон пријавата,²⁷ навистина е дискутабилно колку неговото професионално искуство и стручна подготовка се усогласени со специфичните барања, одговорности и очекувања што произлегуваат од функцијата член на Советот на јавни обвинители.

На седница одржана на 30.09.2025 година, Советот донесе одлука за престанок на функцијата претседател на Советот на јавните обвинители на РСМ на Душица Димитриеска, поради истек на мандат. Интересно за оваа седница беше тоа што, иако изборот на нов претседател на Советот беше ставен на дневен ред, сепак по даден предлог од член а со согласност од останатите, изборот на нов претседател се одложи, со образложение дека седницата се одржува во период на локални избори и со цел да не се користи Советот за дневна политичка кампања. Со оглед на ваквата одлука, Советот донесе одлука со која што до изборот на нов претседател, со Советот ќе раководи заменик претседателот Башким Беисим, кој што има активен мандат.

Седници на Советот на јавните обвинители

Работите од својата надлежност Советот ги разгледува и за нив одлучува на седница.²⁸ Во продолжение ќе дадеме осврт на одредбите кои што ја дефинираат работата на Советот за време на седница. Во оваа насока, во членот 10,²⁹ низ неколку одредби е уредена работата на Советот за време на седница, а потоа и подетално разработена во членот 13 од Деловникот за работата на Советот на Јавните обвинители на РСМ.³⁰

Најнапред, согласно релевантните законски и подзаконски одредби, предвидено е дека седниците ги свикува и со нив раководи претседателот на Советот. Можноста да се иницира свикување на седница е дадена и на секој член на Советот, па така претседателот е должен да свикува седница во случај кога за тоа е даден предлог од најмалку 4 члена на Советот.

Дополнително, кворумот за работа е дефиниран на тој начин што седницата може да се одржи доколку е присутно мнозинството од вкупниот број на членови на Советот. Доколку не е поинаку предвидено во самиот Закон за јавното обвинителство, Советот ги носи одлуките со мнозинство гласови од вкупниот број членови.

Исто така, во ставот 3 од членот 13 во Деловникот за работата на Советот, дефиниран е и минималниот број на седници кој треба да се одржи на ниво на месец, па така предвидено е

²⁵ <https://prizma.mk/sopartiets-na-izet-medhiti-predlozhen-za-chlen-vo-obvinitelskiot-sovet/>

²⁶ Одлука за избор на член на Советот на јавните обвинители на РСМ, јавно објавена и достапна на:

<https://www.sobranie.mk/preview?id=77e8770f-6c42-4970-b5f3-b7dcd03669df&url=https://sp.sobranie.mk/sites/2023/materials/638849412874258533/Documents/638874990676642810.doc&method=GetDocumentContent>

²⁷ Јавно објавени и достапни документи на: <https://www.sobranie.mk/detali-na-materijal.nsp?param=efd6f74b-8ee8-45b7-aa4d-61ea8cd78ba1>

²⁸ Член 10 од Законот за Советот на јавните обвинители на Република Македонија, Службен весник на РМ број 105/07, 100/11; 42/20

²⁹ Законот за Советот на јавните обвинители на Република Македонија, *ibid*

³⁰ Деловник за работата на Советот на Јавните обвинители на РСМ, Службен весник на РМ број 118/21, 120/25

дека Советот ќе одржува седница барем двапати месечно, секоја прва и трета среда од месецот, како и во други прилики кога е тоа потребно.

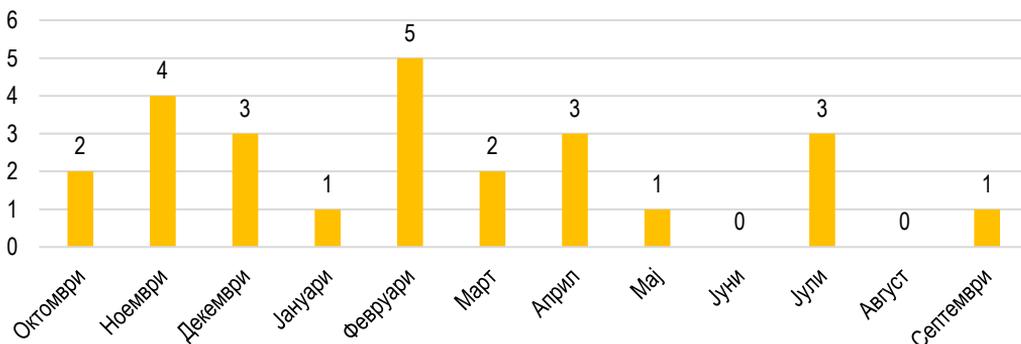
Поканата за седница пак, со предлог дневниот ред и прилог релевантните материјали потребни за работа, треба да бидат доставени до членовите на Советот писмено или по електронски пат, најмалку 3 дена пред одржување на седницата.

Покрај известувањето на членовите на Советот, посебно внимание е посветено и на обврската за објавување на информации и на веб страната на Советот, со цел навремено информирање на јавноста во однос на закажана седница. Така, истовремено со известувањето на членовите, Советот ја известува и јавноста на начин што на веб страната се објавуваат информации во однос на датум, време и место на одржување на седницата, како и предлог дневниот ред. Во овој дел треба да се има предвид дека станува збор за правило со предвиден исклучок, па така доколку станува збор за седница која што по својот карактер е итна, предвидена е можност истата да биде закажана и одржана и во рок пократок од претходно утврдениот од 3 дена.

Имајќи ги предвид претходно изложените релевантни одредби, во продолжение ќе се фокусираме на анализа на податоците прибрани од мониторираните седници, кои се однесуваат токму на овие особено важни прашања што се клучни за функционирањето на Советот на јавните обвинители.

Динамика на одржување на седници и известување на јавноста

Едно од прашањата кое што беше анализирано во текот на извештајниот период е секако и динамиката на одржување на седници од аспект на почитување на обврската за одржување најмалку 2 седници на ниво на месец, предвидена во самиот Деловник за работата на Советот на јавните обвинители. Во поглед на ова прашање, во мониторинг извештајот за минатата година,³¹ меѓудругото констатирано е дека динамиката на одржување на седници, не се одвива во согласност со посочената одредба од Деловникот, од причина што Советот најчесто одржувал по 1 седница на месечно ниво, што било случај во вкупно 6 од 12 мониторирани месеци. Во контекст на ова прашање, во текот на извештајниот период можеме да констатираме значително подобрување на состојбата, кое нешто се потврдува и со податоците изнесени во продолжение.

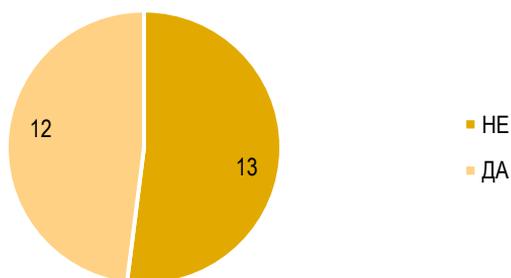
Динамика на одржување на седници

³¹ Види повеќе: Петковска И., Тутиќ Л., Извештај од мониторингот на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители во 2024 година, страна 29, достапен на: <https://all4fairtrials.org.mk/wp-content/uploads/2024/12/68-AN-SJOSS-2024.pdf>

Во оваа насока, можеме да забележиме дека во овие месеци, Советот најчесто имал одржано повеќе од 2 седници на ниво на месец, што било случај во вкупно 5 од 10 мониторирани месеци со закажани седници. Така, по 3 седници биле одржани во декември, април и јули, 4 седници биле одржани во ноември, и рекордни 5 седници во февруари месец. Минимумот од најмалку 2 седници на Советот е евидентиран во октомври и март месец, додека пак во јануари, мај и септември месец биле одржани само по 1 седница. За разлика од претходната година³², во текот на извештајниот период евидентирани се два месеци во кои што не била одржана ниту една седница на Советот, и тоа било случај во јуни и август месец.

Покрај ова, неминовно се наметнува потребата да се анализира и односот на Советот во поглед на почитувањето на обврската за навремено информирање на јавноста со објавување на соопштение најдоцна 3 дена пред одржување на седницата преку официјалната веб страна. Во оваа насока, и во поглед на ова прашање, можеме да констатираме дека има делумно подобрување на состојбата во споредба со минатата година,³³ кога рокот за објава на соопштение не бил испочитуван од страна на Советот во 3/4 од мониторираните седници, и покрај тоа што во ниту еден случај не станувало збор за итна седница.

Во оваа насока, видно од податоците изнесени подолу, можеме да заклучиме дека соопштение за јавноста било објавено во рамки на предвидениот рок за вкупно 12 закажани седници, а надвор од рокот за нешто повеќе, односно за 13 седници.

Дали е запазен предвидениот рок за објава на соопштение за јавноста?

Со други зборови, и при поинаков приказ на податоците, рокот за објава на соопштение најмалку 3 дена пред одржување на седница не бил испочитуван во вкупно 52% од мониторираните седници на Советот. Она што загрижува е фактот што и оваа година мораме да констатираме дека седниците за кои рокот не бил испочитуван не биле итни седници, за кои би можело да се примени исклучокот за објава на соопштение во пократок рок од предвидениот.

Дополнително, а во контекст на потребата за унапредување на транспарентноста на Советот на јавните обвинители, е и тоа што се уште не е воспоставен систем за снимање и емитување на седниците во живо, како што е тоа случај со Судскиот совет. За крај, во корелација со претходно изнесеното, нешто што заслужува внимание и треба да биде истакнато како позитивна промена е тоа што на официјалната веб страна на Советот,³⁴ се објавуваат

³² Види повеќе: Страна 30, Ibid

³³ Ibid.

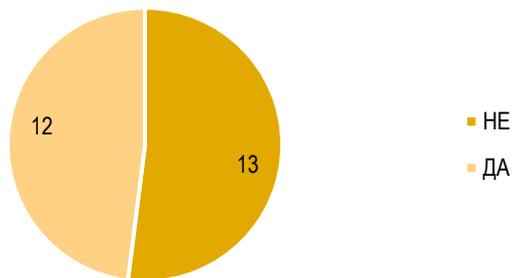
³⁴ Јавно објавени и достапни на: <https://sjorm.gov.mk/category/odnosi-so-%d1%98avnost/soopshteni%d1%98a/>

соопштенија по секоја одржана седница, во кои што накратко се дава осврт на прашањата кои што биле разгледани и одлуките кои што биле донесени за време на седницата.

Исполнување на услови за одржување на седница

Како и за секој друг колективен орган, така и за Советот на јавните обвинител, за да може да работи потребно е да биде исполнет условот за предвиден кворум. Токму затоа, и оваа година, едно од прашањата кое што беше анализирано е и прашањето за присуство, односно отсуство на членовите од седница.

Во оваа насока, а видно од податоците изнесени во графиконот подолу, произлегува дека Советот постапувал во полн состав³⁵ на 12 седници, а отсуство на некој од членовите било евидентирано на 13 седници.

Дали сите членови се присутни на седницата?

При поинаков приказ на податоците, 52% од мониторираните седници биле одржани во ситуација кога некој од членовите бил отсутен од седницата. Во оваа насока, треба да се има предвид дека на 5 од овие седници, отсутен бил исклучиво само Јавниот обвинител на РСМ, кој што е член по функција, додека пак на поголемиот дел, односно на останатите 8 седници, отсутни биле останатите членови на Советот. Исто така, нешто што може да се забележи во однос на овие седници е и тоа што со исклучок на две, на сите останати седници биле отсутни само членовите на Советот кои што се избираат од редот на истакнати правници, од страна на Собранието на РСМ.

Во контекст на ова, и оваа година продолжува праксата на Советот согласно која што на седница при констатирање на отсуство, по правило не се наведува причината на која што се должи истото, во смисла на тоа дали станува збор за користење на денови од годишен одмор, извршување службени обврски, други оправдани причини и сл. Оваа констатација се потврдува со податоците од спроведениот мониторинг, според кои што причината за отсуство на член од седница била изнесена на само 4 седници, додека пак на останатите 9 воопшто не бил даден осврт на причината.

³⁵ Сметано од вкупниот број на членови на Советот со активен мандат на денот кога е одржана седницата

Квалитет на дискусија

Неизоставен дел од мониторинг извештајот за работата на Советот на јавните обвинители е секако и оцената за квалитетот на дискусија во текот на седницата. Во оваа насока, предмет на анализа се неколку важни сегменти, односно видот на прашања за кои што се расправа и одлучува на седницата, нивото на иницијативност на членовите при измени и дополнувања на предложениот дневен ред, вклученоста на членовите во дискусија по точките од дневниот ред, изнесените аргументи при поединечните излагања на членовите и сл.

Во оваа насока, најнапред ќе започнеме со податоците кои што се однесуваат на прашањата кои биле предмет на разгледување за време на мониторираните седници на Советот, во текот на извештајниот период. Оттука, доколку внимателно се анализираат објавените соопштенија за закажани седници,³⁶ можеме да заклучиме дека и оваа година бележиме исклучително мал број на предложени точки од дневен ред, кои што и се повторуваат во континуитет од седница на седница. Во прилог на оваа констатација говорат и податоците од спроведениот мониторинг, според кои, од вкупно 25 мониторирани седници, на 20 од нив предложените точки на дневен ред биле оценети како повторувачки. Тоа значи дека на само 20% од седниците биле разгледувани нови прашања, но и тие повторно се однесувале на тековното работење на Советот, како на пример разгледување и усвојување на план и програма на Советот на јавните обвинители за 2025 година. За жал, дури и кога има вака условно кажано нова точка на дневен ред, која што не е повторувачка, членовите на Советот воопшто не се впуштаат во дискусија по однос на истата. Така, на предметната седница освен што предлог планот и програмата во кратки црти беа презентирани од страна на претседателот на Советот, а со оглед дека во делот предвиден за дискусија никој од членовите не се јави за збор, веднаш се премина на гласање, по што предложениот план и програма беше едногласно усвоен од страна на присутните членови на седницата.

Со други зборови, Советот и понатаму се фокусира на прашања поврзани со неговото тековно работење, без да се посвети на суштински теми кои имаат потенцијал да придонесат за долгорочно унапредување на состојбата во јавните обвинителства, токму преку ефективно користење на своите уставно и законски определени овластувања. Во тој контекст, во продолжение ќе биде презентирани дел од предложените точки на дневен ред од мониторираните седници, кои јасно ја потврдуваат претходно наведената констатација, имајќи предвид дека Советот воглавном расправал и одлучувал за:

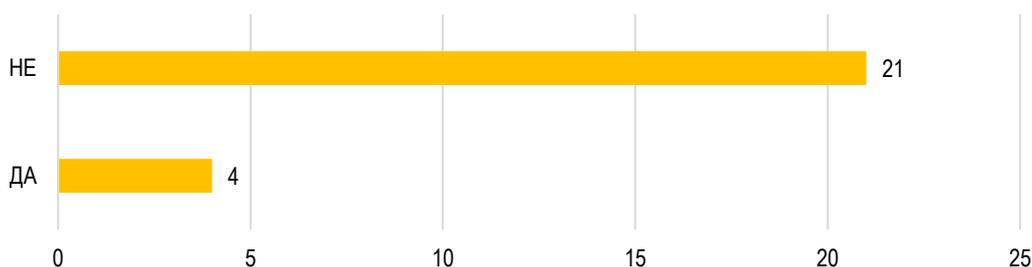
- Усвојување на записник од одржана седница
- Разгледување и оценување на годишни извештаи за работата на јавните обвинителства
- Констатирање на престанок на функцијата јавен обвинител при исполнување на некој од основите определени во Законот за јавното обвинителство
- Избор на јавни обвинители (прв избор и кариерно унапредување)
- Спроведување на дисциплински постапки за јавни обвинители
- Донесување на одлука за утврдување на број на слободни јавнообвинителски места во основните јавни обвинителства
- Номинирање на членови во тела при различни институции и сл.

³⁶ Јавно објавени на официјалната веб страна на Советот на јавните обвинители на РСМ, достапни на: <https://sjorm.gov.mk/category/odnosi-so-%d1%98avnost/soopshteni%d1%98a/>

Имајќи го ова предвид и споредувајќи ги податоците со оние од претходната година,³⁷ може да се заклучи дека во текот на извештајниот период, за жал, не се забележуваат подобрувања во овој сегмент, односно дека минатогодишната генерална забелешка за ова прашање и натаму останува релевантна.

Во контекст на ова, потребно е да се направи анализа и на податоците кои што се однесуваат на иницијативноста на членовите при предлагање на точки на дневен ред за седница. Во оваа насока, битно е да се има предвид дека, иако претседателот на Советот го предлага дневниот ред, сепак пред да се пристапи кон усвојување на предлог дневниот ред, секој член има можност, доколку смета дека треба, да предложи измени и дополнувања.

Во ова насока, а видно од податоците изнесени подолу, мораме да констатираме дека состојбата оваа година и во поглед на ова прашање, за жал не е ништо по различна од минатата.³⁸

Дали предложениот дневен ред е изменет и дополнет по предлог на друг член?

Во текот на извештајниот период, на само 4 од вкупно 25 мониторираните седници, предложениот дневен ред бил изменет и дополнет по предлог на друг член на Советот. При поинаков приказ на податоците, ова значи дека над 3/4 од мониторираните седниците биле одржани без апсолутно никаква интервенција од страна на членовите во поглед на предложените точки за расправа и одлучување утврдени претходно од страна на претседателот на Советот. Со други зборови, евидентна е исклучителна пасивност од страна на членовите во однос на ова особено важно прашање, имајќи предвид дека токму преку интервенција во предложениот дневен ред тие имаат можност да овозможат расправа и одлучување и за по суштински прашања, надвор од тековните активности на Советот.

За крај, неизоставен елемент при сеопфатната анализа на квалитетот на дискусијата за време на седниците на Советот е и нивото на вклученост на членовите во дискусијата, како и оценката на изнесените аргументи во текот на истата. Пред да пристапиме кон подетална елаборација на овие сегменти, нешто што најнапред заслужува внимание да се наведе е фактот дека во текот на извештајниот период не е евидентирана ниту една седница на која, за време на дискусијата, од страна на членовите биле изнесени спротивставени мислења во однос на одредена точка од дневниот ред. Со самото тоа, од мониторираните седници е констатирано дека не постои апсолутно никаква неизвесност во поглед на крајната одлука која ќе биде донесена од страна на Советот, туку напротив од првиот даден предлог и поддршката на истиот од страна на останатите членови, дури може и да се предвиди однапред. Ова особено бидејќи речиси без исклучок има само еден предлог, кој потоа е поддржан од останатите членови. Сето

³⁷ Види повеќе: страна 33-34, Ibid.

³⁸ Ibid.

ова негативно влијае врз перцепциите на јавноста присутна на седниците, од причина што се остава впечаток дека членовите пред одржување на седница се однапред добро координирани како во однос на предлогот кој што треба да се истакне и од кој член, така и во однос на крајната одлука која што Советот треба да ја донесе.

Во оваа насока, во текот на извештајниот период евидентирана е и една седница на која што немало апсолутно никаква дискусија помеѓу членовите, освен даден предлог за номинација, иако стануваше збор за исклучително важно и сериозно прашање од дневен ред за одлучување. Станува збор за седницата одржана на 29.10.2024 година,³⁹ за време на која што требаше да биде донесена одлука за номинирање на членови и заменик членови на Управниот одбор во Академијата за судии и јавни обвинители, при што Советот за членови ги номинираше Душица Димитриеска и Башким Бесими, и сето тоа беше спроведено за време на предметната седница која траеше едвај 11 минути.

Анализата пак на седниците на кои е евидентирана дискусија, јасно укажува дека станува збор за минимална и само формална дискусија, со очигледна цел да се создаде позитивен впечаток кај присутната јавност дека одлуките навистина се носат за време на седницата, како и дека не постои претходна координација помеѓу членовите на Советот. Од спроведениот мониторинг може да се констатира дека постои одреден шаблон по кој што се одвиваат овие седници, на начин што еден член на Советот истакнува предлог, а потоа еден до двајца, максимум тројца други членови изразуваат поддршка на истиот, по што веднаш се пристапува кон гласање и донесување на одлука.

Покрај ова, а видно од податоците изнесени во продолжение, состојбата со дискусијата во Советот е загрижувачка и од аспект на оцената на изнесени аргументи од страна на членовите за време на нивните излагања.

Аргументи кои преовладуваа за време на дискусијата.

Така, речиси идентично како и претходната година,⁴⁰ и за извештајниот период е евидентирано дека од сите мониторираните седници на кои што имало дискусија која што била предмет на анализа,⁴¹ на 72% од нив, изнесените аргументи за време на дискусијата се оценети како стереотипни, апстрактни и повторувачки. Во само 28% од мониторираните седници, од страна на членовите на Советот биле изнесени јасни, релевантни и конкретни аргументи.

³⁹ Одлука за свикнување на четврта седница на Советот на јавните обвинители на PCM, достапна на: <https://sjorm.gov.mk/odluka-za-svikuvanje-sednica-2/>

⁴⁰ Види повеќе: Страна 33, Ibid.

⁴¹ Во пресметката не се вклучени седници за време на кои биле разгледани точки од дневен ред без присуство на јавноста, односно седници на Советот на кои што била донесена одлука за исклучување на јавноста.

За крај, дискусијата во Советот на јавните обвинители ја карактеризираат уште три дополнителни сегменти. Имено, од податоците од спроведениот мониторинг на седниците на Советот во текот на извештајниот период, може да се констатира дека не е евидентиран ниту еден случај во кој член на Советот за време на седница го променил своето мислење врз основа на дискусијата на останатите членови. Доколку се има предвид се претходно изнесено во поглед на ова исклучително важно прашање за работата на Советот на јавните обвинители, воопшто не изненадува ваквиот податок, напротив станува збор за нешто што е сосема очекувано. Дополнително, и покрај тоа што дискусијата е минимална и крајно ограничена, сепак треба да се истакне како позитивно тоа што секој член на Советот кој се јавил за збор и учествувал во дискусијата, имал доволно време и можност за свое излагање. Со други зборови, не е забележан ниту еден случај во кој било направено ограничување во овој дел. Понатаму, во текот на извештајниот период, не е евидентиран ниту еден случај на несоодветна комуникација или однос меѓу членовите на Советот за време на седниците. Сепак, иако станува збор за позитивен аспект, кога се земат предвид сите претходно наведени карактеристики својствени за дискусијата во Советот и овој сегмент не треба да се анализира изолирано. Напротив, ако се разгледува низ призмата на севкупниот контекст претходно детално елабориран, несомнено уште повеќе се потврдува впечатокот дека вистинската дискусија меѓу членовите не се одвива за време на седниците, туку надвор од нив.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Генерален заклучок кој што може да се извлече од севкупното работење на Советот на јавните обвинители во текот на извештајниот период, е тоа што споредено со минатогодишниот извештај⁴² не се евидентирани значителни промени во состојбите кон подобро, напротив во дел од сегментите кои што беа предмет на анализа, имаме дури и благо уназадување. Токму поради тоа, а во услови кога нема подобрување, сметаме дека во целост остануваат релевантни сите препораки дадени од претходно. Имајќи го ова предвид, во продолжение само накратко ќе се осврнеме на клучните наоди и препораки својствени за овој извештаен период.

Во поглед на динамиката на одржување на седници, воглавном може да се забележат две дијаметрално спротивни ситуации на постапување од страна на Советот. Така, од една страна или во 58% од мониторираните месеци, Советот го почитувал Деловникот за работа (кој што предвидува одржување на минимум две седници месечно) со оглед да во посочените месеци биле одржани по 2 седници или повеќе од тоа. Од друга страна пак, во 25% од вкупниот број на мониторираните месеци била одржана по 1 седница на ниво на месец, а во 17% не била одржана ниту една седница.

Во контекст на ова прашање останува релевантна препораката од минатогодишниот извештај, согласно која што сметаме дека е потребно сите членови на Советот, вклучително и претседателот, да покажат поголема проактивност со цел Советот почесто да закажува седници. Ова е особено важно ако се земе предвид лошата состојба во која се наоѓа Јавното обвинителство во РСМ, а која што може и треба да биде подобрена со превземање на мерки и активности кои што спаѓаат во исклучива надлежност на Советот на јавните обвинители. Ваквите одлуки се носат за време на седница, па токму затоа, неприфатливо е Советот да не одржал ниту една седница во една четвртина од месеците што беа предмет на мониторинг.

⁴² Извештај од мониторингот на Судскиот совет и Советот на јавните обвинители во 2024 година, достапен на: <https://all4fairtrials.org.mk/wp-content/uploads/2024/12/68-AN-SJOSS-2024.pdf>

Во контекст на ова, нешто што загрижува е и тоа што продолжува праксата на Советот за ненавремено објавување на релевантните информации во однос на закажаните седници. Ова од причина што информациите за датум и време на одржување на седницата, како и предложените точки од дневниот ред, за 52% од мониторираните седници, не биле навремено јавно објавени и достапни на официјалната веб страна на Советот.

Ваквото постапување е целосно спротивно на принципот на транспарентност, па затоа и во контекст на ова прашање, треба да се има предвид препораката дадена претходно, со која што се бара од Советот да се почитуваат релевантните одредби од Деловникот за работа, во кои што е јасно дефиниран рокот во кој што треба да се објави соопштението пред одржување на седницата, со цел да се овозможи јавноста која што е заинтересирана да присуствува на седница, да биде навремено информирана за нејзиното одржување.

И за предметниот извештаен период својствен е високиот процент на седници во кои што Советот постапувал во неполн состав, со оглед да во 52% од мониторираните седници било евидентирано отсуство на член на Советот. Евидентирано е отсуство, како на членот по функција, така и на останатите членови на Советот, и притоа на над 2/3 од мониторираните седници не бил даден осврт на причината на која што се должи таквото отсуство.

Во оваа насока, а со оглед дека членовите треба да бидат информирани најмалку 3 дена пред одржување на седницата, потребно е сите членови да ги прилагодат останатите обврски со цел да можат да присуствуваат на закажана седница. Отсуството да биде исклучок само во ситуации кои што однапред не можело да се предвидат, а причините за истото да бидат јавно соопштени на самиот почеток од седницата од страна на претседателот кој што врши проверка дали се исполнети условите за одржување на седница или не.

И оваа година, евидентна е исклучителна пасивност на страна на членовите на Советот, во поглед на интервенирање во дневен ред за седница, имајќи предвид да за само 16% од вкупниот број на мониторираните седници, предложениот дневен ред бил предмет на измени и дополнувања по предлог на некој од членовите. Во отсуство на ваквата интервенција, сосема очекувано е тоа што точките од дневниот ред во континуитет се повторуваат од седница на седница, исклучително мал број на точки се предлагаат во дневниот ред, како и тоа што предложените точки се однесуваат само на прашања поврзани со тековното работење на Советот.

Токму затоа, и во однос на ова исклучително важно прашање препораката останува иста, па така во иднина се очекува да видиме поголема проактивност од страна на сите членови на Советот, како од претседателот така и од останатите што подразбира редовно интервенирање во дневниот ред, преку предлагање на нови и посуштински прашања за расправа и одлучување. Само на тој начин во наредниот период, може да се обезбеди поширок круг на прашања од надлежност на Советот, да бидат предмет на дискусија за време на седниците.

Можеби и клучниот заклучок од севкупната работа на Советот е тоа што седниците се одвиваат без да има дискусија во вистинска смисла на зборот, која што би опфаќала меѓудруго и размена на спротивставени мислења. Отсуство на плурализам во дискусијата, предвидливоста на одлуките и фактот што речиси секогаш се разгледува само еден предлог кој добива едногласна поддршка од страна на присутните членови, остава впечаток на претходна добра координација и усогласување на ставови помеѓу членовите пред одржување на седница, што сериозно негативно влијае на перцепцијата на јавноста за работата на Советот, од аспект на независноста и самостојноста при одлучувањето. Негативниот впечаток станува уште посериозен доколку се земе предвид фактот што во 72% од мониторираните седници, за време

на дискусијата од страна на членовите биле изнесени стереотипни, апстрактни и повторувачки аргументи, што укажува дека дури и таа минимална дискусија која што се одвива за време на седница во Советот е комплетно формална и површна.

Во контекст на претходното, Советот и понатаму продолжува со негативната практика согласно која што членовите воглавном не даваат образложение на своите гласови при донесување на одлука за избор на јавни обвинители, и тоа како за прв избор, така и за кариерно унапредување на јавните обвинители во повисоко јавно обвинителство. Отсуството на образложение од страна на членовите е евидентно како во случај кога се дава поддршка за определен предлог, така и во спротивно. Дури и неколкуте исклучоци кои што биле евидентирани кога член на Советот дал образложение на својот глас за време на седница, изнесените аргументи при неговото излагање биле оценети како апстрактни и повторувачки, па така, и покрај тоа што било дадено образложение, присутната јавност не можела да разбере од кои причини се раководел членот при одлучувањето кој кандидат ќе го поддржи со неговиот глас, а кој не.

Токму затоа, треба да се има предвид дека давањето на образложение на својот глас треба да биде правило, а не исклучок како што е тоа случај сега. Истото во никој случај не треба да зависи од тоа дали ваква обврска е предвидена со законски или подзаконски акт или не. Напротив, во услови кога во позитивен пропис отсуствува ваквата обврска, членовите на Советот се тие кои што преку своето постапување имаат обврска да воспостават добра практика.

WWW.CAFT.ORG.MK